

bulletin 7-8

Akademie věd České republiky 2016

AKADEMICKÝ

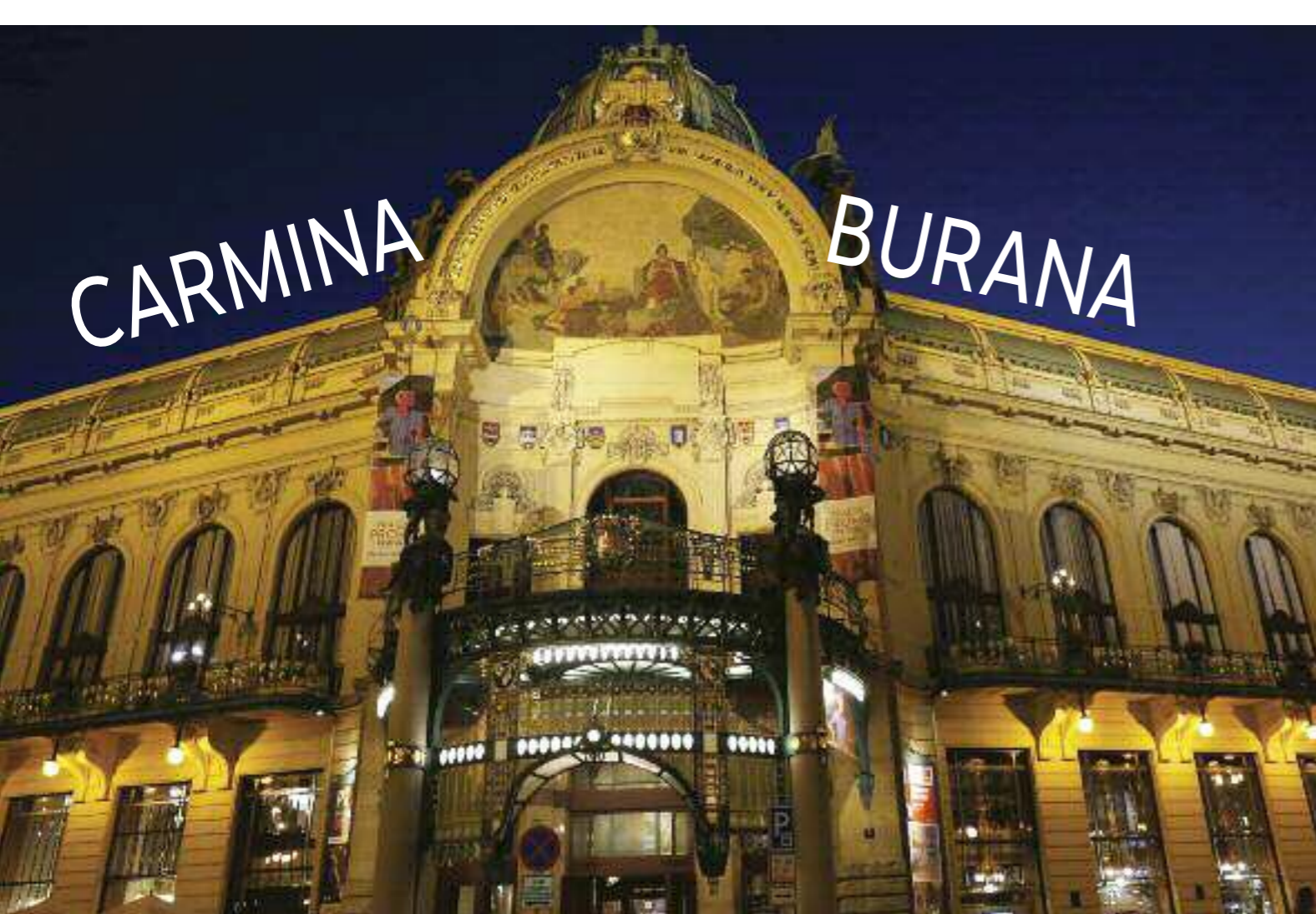

FOTO: STANISLAVA KYSELOVÁ, AB

FOTO: STANISLAVA KYSELOVÁ, AKADEMICKÝ BULLETIN

Obálka	
Carmina Burana	2
Českobudějovické novinky	3
Biocev propojí technické, přírodní a lékařské vědy	4
Obsah, úvodník	1
Téma měsíce	
Dolní Věstonice-Pavlov	2
Událost	
Hlávkova Vídeň	8
Věda a výzkum	
Využití mikroskopických hub a parazitických hlístic k hubení mandelinky bramborové	12
Recent Trends 2016	15
Reflexe prvních poválečných voleb	16
České dějiny očima současníků	18
Beckettovské ozvěny v současné filosofii	20
Genderová rovnost ve vědě	21
IBWS 2016	22
Engineering Mechanics	22
Ocenění	
Akademická prémie 2016	24
Prémie Otto Wichterleho 2016	24
Obhajoby DSc.	
Výzkum zrání oocytů	25
Teorie grafů	26
Zberatelia a zberky	27
Výročí	
CERGE-EI slaví 25 let od založení	28
Rozhovor	
Pro dobré jméno Česka	30
Popularizace	
Noc filozofie/nuit de la philosophie	32
První filozofické ponocování	33
Jak být lépe vidět	35
Z Bruselu	
O mobilitě výzkumníků v zemích Visegrádu	36
S Kateřinou Falk nejen o laserech	36
Budoucnost lesů	37
Knihy	38
Resumé	40
Člověk a média	40

Jedno z nejúspěšnějších představení soudobého hudebního divadla – kantátu Carmina Burana z pera německého skladatele Carla Orffa shlédli letos 23. června v Obecním domě vrcholní představitelé Akademie věd a hosté z jednotlivých ústavů AV ČR.

Naše nejbližší hvězda – Slunce – opět přinesla léto. Parné, žhavé či rozmarné, jak je libo. A taky hravé. Světlo, malující fantaskní obrazy jako třeba na titulní stránce letního dvojčísla *Akademického bulletinu*, se od největší hvězdy sluneční soustavy dostane na povrch Země za 8 minut a 19 sekund. To je zlomek času, který světlo potřebuje na cestu z druhé nejbližší hvězdy Proxima Centauri, odkud mu to trvá víc než čtyři a čtvrt roku. Střední sluneční čas je pak základem měření času v běžném životě. A protože léto mívá čas volnější, pokochejte se s námi odrazem budovy Akademie věd ČR, jak jej rozvlnilo skleněné opláštění Nové scény Národního divadla, než se vydáte dál třeba za našimi archeology, kteří analyzují paleogenetický záznam z věstonických a pavlovských lidských fosilií (str. 2–7), zaskočte si do Vídně zjistit, co máme s tímto městem společného (str. 8–11), případně zůstaňte vzhůru i po západu Slunce, a to buď s filozofy (str. 32–34), nebo na koncertu v Obecním domě prostřednictvím fotoreportáže na vedlejší i této straně. A nezapomeňte ani na nově otevřený parazitologický pavilon a dendrologickou zahradu Biologického centra v Českých Budějovicích.

Za celý redakční kolektiv vám přeji krásný letní čas, a pokud v něm budete sledovat Slunce, vězte, že první písemné zmínky o jeho pozorování pocházejí ze starověké Číny a jsou staré 4000 let.

MARINA HUŽVÁROVÁ

AKADEMICKÝ BULLETIN

Vydává: Středisko společných činností AV ČR, v. v. i., 110 00 Praha 1, Národní 3
ISSN 1210-9525, registrační číslo MK ČR E 8392

Šéfredaktorka: Mgr. Marina Hužvárová (HaM), tel.: 221 403 531, fax: 221 403 356,
e-mail: huzvarova@ssc.cas.cz

Redakce: Ing. Gabriela Adámková (srd), tel.: 221 403 247, e-mail: adamkova@ssc.cas.cz,
Mgr. Luděk Svoboda (lsd), tel.: 221 403 375, e-mail: svobodaludek@ssc.cas.cz,
fotografie: Mgr. Stanislava Kyselová (skys), tel.: 221 403 332, e-mail: kyselova@ssc.cas.cz;
tajemnice redakce: Mgr. Denisa Popková, tel.: 221 403 513, e-mail: popkova@ssc.cas.cz
Překlad resumé: Luděk Svoboda a Jana Olivová; jazyková korektura: Irena Vítková,
tel.: 221 403 289, e-mail: vitkova@ssc.cas.cz

Redakční rada: předseda – prof. PhDr. Pavel Janoušek, CSc.; členové – prof. PhDr. Marek Blatný, CSc.,
RNDr. Antonín Fejfar, CSc., Ing. Pavol Ihnát, PhDr. Antonín Kostlán, CSc., doc. RNDr. Karel Oliva, Dr.,
Ing. Karel Pacner, prof. Ing. Petr Ráb, DrSc., prof. RNDr. Eva Zažímalová, CSc., JUDr. Jiří Malý

Grafická úprava: Zuzana Grubnerová
Tisk: Serifa, s. r. o., Jinonická 80, 158 00 Praha 5, e-mail: serifa@volny.cz

Příspěvky přijímáme e-mailem na adresu abicko@ssc.cas.cz. Redakce si vyhrazuje právo příspěvky krátit. Za odborný obsah příspěvku a původ obrazového doprovodu ručí autor. Články vycházejí rovněž v elektronické verzi a časopis v pdf ke stažení na <http://abicko.avcr.cz>.

Adresa redakce: Praha 1, Národní 3, 4. patro – Viola.
AB 7–8/2016 vychází 18. července 2016.

DOLNÍ VĚSTONICE-PAVLOV

Brněnští archeologové společně s velkým mezinárodním kolektivem analyzují na molekulární úrovni paleogenetický záznam z věstonických a pavlovských lidských fosilií, jejichž stáří se odhaduje kolem 30 000 let. Zařazují je do kontextu dalších paleolitických nálezů z širšího období mezi 45–14 000 lety, a pokoušejí se tak načrtnout nové dějiny evropského paleolitu. Prakticky současně s články v prestižních časopisech Nature (Fu a kol. 2016) a Current Biology (Posth a kol. 2016) vydalo Nakladatelství Academia knihu Dolní Věstonice-Pavlov. Následující příspěvek je ukázkou z této publikace.

Paleogenetika

Vedle viditelného systému fyzické a kulturní dědičnosti existuje ještě hlubší, skrytější a podstatnější systém dědičnosti na molekulární úrovni. Je zaznamenán ve struktuře deoxyribonukleové kyseliny člověka (DNA), v mitochondriích, v buněčném jádru či v chromozomech X a Y. Ponechme stranou srovnávací výzkumy vzorků DNA odebíraných ve velkorysém měřítku u žijících lidských populací různých kontinentů nebo u lidoopů a zaměřme se na možnost získat archaickou DNA (aDNA) přímo ze vzácného fosilního materiálu. V době psaní knihy *Dolní Věstonice-Pavlov*

totiž právě tento směr výzkumu zaznamenává prudký rozvoj a prodělává rychlé názorové zvraty.

Poznáním genomu neandertálce (*Homo neanderthalensis*) a děnisovce (*Homo denisoviensis*) může aDNA získaná z kostí prvních moderních lidí (*Homo sapiens*) osvětlit nejen původ našeho druhu, ale také vzájemné interakce mezi odlišnými lidskými taxony, k nimž v kontaktních zónách zřejmě docházelo. Ale už genom nejstaršího časné moderního Evropana Kostěnkí 14, datovaný před 38 000 lety, se od neandertálské DNA jasně odlišuje. A je zřejmé, že ucelený soubor skeletů z Dolních Věstonic a Pavlova, téměř o 10 tisíc let mladší, bude mít v tomto směru mimořádný informační potenciál.

Již od devadesátých let minulého století žádali zahraniční kolegové, paleoantropologové a paleogenetikové, o souhlas s odběrem genetických vzorků z našeho materiálu, ale metodika odběru i analýzy tehdy ještě nebyla propracována, morfologická deskripce fosilií dosud nebyla uzavřena a poškození kosti by přitom bylo nezvratné. Takže jsme se rozhodli vyčkat. V roce 2007 odebral Svante Pääbo z Ústavu evoluční antropologie Společnosti Maxe Plancka v Lipsku první kontrolní vzorky ze zvířecích kostí a zjistil, že zachovalost aDNA je v naší lokalitě obecně dobrá. Teprve poté jsme ve spolupráci s ním, s Johannesem Krausem a Alissou Mittnik přistoupili k odběru vzorků také z lidských kostí.

Obvyklým problémem těchto studií je špatná zachovalost aDNA, což je u tak starých vzorků přirozené, ať už jde o kontaminace DNA bakteriemi či houbami a také o kontaminaci současnou DNA lidí, kteří se kosti dotýkali po jejím vyjmutí ze země. Vždyť zkoumaní jedinci i vědci náležejí v tomto případě témuž lidskému druhu. Proto se klade důraz na sterilitu prostředí jak při odběru vzorků, tak během extrakce aDNA z kostního prášku. Extrakty se převádějí do knihoven DNA tak, že se do koncovky každé molekuly aDNA přidá malé množství uměle vytvořených adaptorů, což jsou krátké úseky DNA, které umožní amplifikovat i velmi malá množství DNA. Každý vzorek získává samostatný barkód, čímž se zabrání

Lebka staršího muže DV 16 byla objevena v roce 1987; dnes se stal jeho genom reprezentativním pro nově vymezený „klastř Věstonice“.

postamplifikační kontaminaci. Hybridizací se ze směsice bakteriální a lidské DNA oddělí mtDNA a následně se dekóduje v další generaci sekvenování. Výsledek by měl být u téhož genetického zdroje (tedy jedince) ze zhruba 95 % konzistentní. Poškození C- až -T se projeví u 5'- konce fragmentů DNA. Sekvenováním neobohacené knihovny DNA vznikne obraz celkového zachování endogenní lidské DNA ve vzorku části skeletu.

Vzhledem k tomu, že největší populace z gravettského Předmostí vzala zasně při požáru v Mikulově, jeví se v současnosti jako nejslibnější soubor z Dolních Věstonic II. Výsledky prvních vzorků odebral Johannes Krause z věstonického trojhrobu a publikoval je kolektiv

Qiaomei Fu v *Current biology* (Fu a kol. 2013). Nyní odebrala Alissa Mittnik z téže lokality vzorky z 11 jedinců. Pokud sekvence umožňují nejméně tři čtení, snaží se je nově přiřadit ke konkrétním haploskupinám podle mutací, které jsou specifické pro jednotlivé linie mitochondriálního fylogenetického stromu. Oproti předchozí analýze byl nyní použit program Haplofind založený na nomenklatuře Phylotree Build 16, což některé výsledky modifikuje. Aby bylo možné zařadit i vzorky, u nichž kontaminace přesáhla 3 %, sledovali genetické skutečné stáří substituce typické pro danou haploskupinu pomocí filtrovacích pmd nástrojů, které uchovávají pouze typické změny C- až -T a G- až -A.

Určení pohlaví

Od objevu trojhrobu v Dolních Věstonicích uplynulo 30 let, obě krajní kostry byly přisouzeny mladým mužům, ale na pohlaví zvláštního jedince ležícího uprostřed (číslo DV 15) se antropologové za pomoci tradičních metod neshodli. Nyní se otevřela možnost určit pohlaví geneticky, tedy výpočtem podílu fragmentů chromozomů X a Y, neboť ženské vzorky nesou dva chromozomy X a mužské po jednom chromozomu X a Y. V našem případě byl použit postup založený na poměru údajů ze sekvenování na podkladě X chromozomu vůči autozomálnímu, což umožnilo stanovit pravděpodobnost karyotypu XX nebo XY. Jedinci DV 13 a DV 14 poskytli dostatečné a nekontaminované sekvence k tomu, aby se těmito metodami mužské pohlaví potvrdilo – což ovšem bylo zřejmé na první pohled. U jedince DV 15 byl postup složitější, ale nakonec se stejným způsobem podařilo rovněž prokázat karyotyp XY. V celkem sedmi sekvencích byl zjištěn chromozom Y, přičemž dva z nich jsou bezpečně autentické. Takže i třetí z trojhrobu byl mužem.

Skutečností ovšem zůstává, že to byl zvláštní muž a že se to muselo projevit v jeho vzhledu i chování. Současné egalitární společnosti, jmenovitě Inuité, indiáni i sibiřské populace, bývají na takové odlišnosti citlivé. Předpokládají, že každá fyzická i psychická zvláštnost má nějaký dobrý důvod, čímž může v ostatních vyvolávat současně respekt i strach. Centrální uložení jedince DV 15 v trojhrobu by tomu odpovídalo.

Příslušnost k haploskupinám

Zaměříme se na fylogenetické vztahy mezi populacemi, na jejich projev ve struktuře haploskupin. Ze srovnání mtDNA v pohlavních chromozomech vyplyne příbuznost v mateřské linii; definované haploskupiny odrážejí určité evoluční události a migrace populací, ale nelze jim samozřejmě připisovat význam etnický, jazykový ani kulturní.

Nejstarší africké haploskupiny, označené převážně písmenem L, procházely další diverzifikací, přičemž vznikaly následující, již mimoafrické skupiny. Tak se před více než 50 000 lety oddělily hlavní linie M a N. K té druhé, označené písmenem U, v současnosti náleží naprostá většina Evropanů, kteří kontinent osídlili v době před posledním glaciálním maximem (LGM), tedy před více než 22 000 lety. A nejen to, tatáž skupina se mohla šířit dále k východu, tedy v celém

prostoru stepní severní Eurasie (Maľta na Sibiři). Teprve v Číně je doložena linie B (Tchien-juan a Bo-šan). Překvapením je, že v západní Evropě byla nově doložena rovněž ona druhá linie – M (Goyet a La Rochette), která později z Evropy vymizela.

Jedinci z Dolních Věstonic rovněž patří k dominantní haploskupině U. Jedinci DV 14, DV 15, DV 16 a DV 43 náleží k U5, zatímco DV 13 přísluší k U8c a DV 42 k U2. V prvním článku kolektivu Fu v roce 2013 byl DV 13 přiřazen obecně k U8 a DV 14 a DV 15 jen k U (bez bližšího určení), ale nová klasifikace je dána změnami v nomenklatuře, k nimž mezitím došlo. Takže DV 13 nyní reprezentuje novou linii. Dvě mutace, které odlišují DV 14 a DV 15 od původní haploskupiny U, se mezitím staly určujícími pro U5, konkrétně pro její větev U5a'b. A protože jedinci DV 14 a DV 15, společně uloženi v trojhrobu, náležejí společnému haplotypu, byli v mateřské linii příbuzní a možná přímo sourozenci – což neplatí o třetím pohřbeném, DV 13.

Jedinci DV 40, DV 41 a DV 56 nemohli být zařazeni, protože se u nich neobjevila žádná specifická mutace, a jedinci DV 45 a DV 57 mohou být přiřazeni pouze k superhaploskupinám L2'3'4'6 a L2'3'4'5'6. Žádné stopy neandertálských sekvencí se ve věstonickém materiálu zatím neobjevily.

Některé vzorky nejsou konzistentní s požadavky na autenticitu (DV 15 má necelých 20 % příměsí v 5'-konicích, zatímco u DV 16 a DV 42 kontaminace dosahuje 3 %), takže byl pro kontrolu použit filtr, který některé příměsí vyloučil, ale (s výjimkou jedince DV 42) byly výsledky zhruba shodné.

Věstonická venuše – slavný nález Karla Absolona z roku 1925

V roce 2009 se staré sklepy na návsi v obci Mílovice propadly až pod úroveň paleolitických kulturních vrstev. Následoval rizikový a netradiční archeologický výzkum (směrem „odspoda vzhůru“).

a Francie. Paralelním vývojem prošla také haplogrupina U8. A jak už bylo řečeno, v Evropě se v téže době pohybovali i příslušníci jiných skupin.

Poslední glaciální maximum (LGM) nesporně představovalo pro evropské populace kritický *bottleneck* neboli hrdlo láhve, evokovalo strukturální změny a přesuny, ale tytéž haplogrupiny se v rámci kontinentu rozvíjely dál. Teprve v následné, neolitické revoluci se v Evropě objevilo množství nových haplogrupin. Přesto se haplogrupina U uchovala ještě v neolitu Balkánu a v dnešní Evropě dosahuje 10 až 15 %.

Klastr „Věstonice“

Do celkového obrazu ještě náleží srovnávací výzkum jaderné DNA, která se dědí v mateřské i otcovské linii a může hrát významnou roli kontrolní i doplňující. Kolektiv Qiaomei Fu z tohoto hlediska srovnává genom více než 50 jedinců z mladého paleolitu Eurasie a podobnosti hodnotí statisticky, pouze na základě genetických dat, bez ohledu na původ fosilií či jakákoli předchozí určení. Nejprve pokládá otázku příbuznosti vůči neandertálcům, neboť názory na ni se v poslední době několikrát radikálně změnily. Po vyloučení nejstaršího jedince z Peštera cu Oase 1 (který určitý vztah k neandertálcům vykazuje) nejsou neandertálské sekvence v genomu vždy kvantifikovatelné, zdá se však, že postupně ubývají.

Poté se Fu s kolektivem pokouší vymezit v eurasijské populaci určité genetické klastry. Pionýrství moderní Evropané, kteří mezi 38–31 000 lety př. n. l. osídlili náš superkontinent (Ust'-Išim, Peštera cu Oase 1, Kostěnkí 14, Goyet 116-1 či Cioclovina), ještě nejsou do žádného takového klastru seskupováni. Ale již mezi 32–24 000 lety př. n. l. se vyhranil silný klastr „Věstonice“, který zahrnoval celou populaci Dolních Věstonic a Pavlova a mimo to jednotlivce z Itálie, Rakouska a Belgie. Reprezentativní genom poskytl muž DV 16. Zatím jde o nejpočetnější celek v období před glaciálním maximem a časoprostorově by zhruba odpovídal gravettieniu. Na Sibiři následuje klastr „Mašta“ mezi 22–15 000 let př. n. l., tedy už v době glaciálního maxima a po něm, ale oba klastry nevykazují společného předka. Ostatní dosud definované klastry náleží až do období mezi glaciálním maximem a holocémem.

Tyto první pohledy se jistě budou modifikovat a proměňovat dál. Nezapomínejme, že genetické analýzy fosilního lidského materiálu se stále týkají spíš jedinců než ucelených populací. ■

JIŘÍ SVOBODA,
Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

←
Provrtané lidské zuby z Pavlova sloužily jako talisman nebo ozdoba.

Miniaturní figurka ženy z pálené hlíny, pod pasem obepnutá jakousi šňůrou nebo opaskem.

Nejlépe dochovanou pánev poskytl mladý muž DV14 z Dolních Věstonic.

Máme-li výsledky z Dolních Věstonic srovnat v celoevropském kontextu, haplogrupina U (bez dalšího určení) je nově prokázána už u jedné z nejstarších evropských fosilií z jeskyně Cioclovina v Rumunsku. Haplogrupina U2 se objevila u již zmíněného jedince z Kostěnek v Rusku, ale také v lokalitě Goyet v Belgii a po glaciálním maximu pokračovala u mezolitických populací (Motala ve Švédsku). Haplogrupina U5, která v Dolních Věstonicích převládá, se zase objevila v Goyet, po glaciálním maximu ve vzorcích z magdalénienu Německa a u mezolitických populací ze Švédska

HLÁVKOVA VÍDEŇ

Jen pár kroků od slavné vídeňské Opery připomíná nová pamětní deska jednoho z nejzaměstnanějších stavitelů v době enormního rozvoje Vídně ve druhé polovině 19. století. Oním připomínaným stavitelem je přeštický rodák Josef Hlávka, později známý jako architekt, mecenáš a mj. zakladatel předchůdkyně současné Akademie věd ČR.

Přestože Opera patří k nejznámějším vídeňským budovám, jen málokdo ví, že byl jejím stavitelem právě Josef Hlávka. Po nešťastné smrti architektů Eduarda van de Nüllu a téměř vzápětí poté i Augusta Siccarda Siccardburga dokonce na mladém staviteli spočinula celá její dostavba – však také za své dílo

obdržel Řád císaře Františka Josefa a byl jmenován císařsko-královským stavebním radou. Hlávkův talent byl ale znám už za jeho studií, za nejlepší studentský projekt dostal dokonce státní cenu, a o pomoc při vypracování soutěžního návrhu na votivní chrám ho požádal významný architekt Henrych von Ferstel.

Archivní prameny uvádějí, že Hlávka jako stavitel během 13 let ve Vídni realizoval 142 staveb od reprezentačních veřejných budov po ekonomicky úsporné činžovní domy. Honosná sídla podél okružní třídy ho zařadila mezi spolutvůrce slavné vídeňské Ringstrasse. Připomeňme ale také např. palác arciknížete Viléma na Parkringu 8 nebo budovu akademického gymnázia, kde dokonce studoval T. G. Masaryk.

Umístit dnes ve Vídni pamětní desku je nelehká záležitost a dostat ji na budovu Opery nešlo už vůbec. Přesto bylo značné úsilí Nadání JMZ Hlávkových a velvyslanectví ČR v Rakousku korunováno

úspěchem, když se podařila instalace bronzové desky na jeden z domů na Opernringu č. 6. Ještě než ale byla na dohled od slavné operní scény připomínka zdejšího měšťana, stavitele českého původu Josefa Hlávky odhalena, předcházelo tomu oficiální předání darovací smlouvy městu Vídni. V prostorách velvyslanectví České republiky nedaleko zámeckého areálu Schönbrunn signovali protokol předseda správní rady Nadání Hlávkových prof. Václav Pavlíček s velvyslancem ČR Janem Sechterem. „Nevzdali se a jako kdysi Josef Hlávka dotáhli svůj záměr do konce,“ uvedl ředitel Národního technického muzea v Praze Karel Ksandr, když jim za to předával pamětní medaile NTM.

**Nahoře
velvyslanec ČR
Jan Sechter
při projevu;
na vedlejším
snímku ministr
kultury ČR
Daniel Herman
debatující
s Wolfgangem
Bahrem a Franzem
K. Pallou
(uprostřed).**

**Přivítání delegace
před školou
J. A. Komenského**

Předseda AV ČR Jiří Drahoš připomněl Hlávku jako zakladatele České akademie pro vědy, slovesnost a umění, dále pohovořili představitelé českých škol i Akademického klubu ve Vídni, který Josef Hlávka podporoval a jemuž předsedal též Tomáš. G. Masaryk. Obšírně a vtipně se zhostil hlávkovského tématu Karel Ksandr ve svém exkurzu a poté se již mohli hosté rozejít po expozici mapující život českých „cihlářů“ ve Vídni, kterou doplnily i dva panely věnované přímo významnému architektovi – vždyť Josef Hlávka zde ve firmě Šebek prošel celou stavařskou profesí.

Vídeňský historik Wolfgang Bahr, náš průvodce po stavitelových stopách z výročního roku Josefa Hlávky 2008, jak jej při stém výročí architektova skonu vyhlásilo UNESCO, než na seznam kulturního dědictví připojilo Hlávково vrcholné dílo – biskupský areál

v Černovicích (viz AB 12/2008 a 9/2011), letos při prohlídce rozestavěné rakouské metropole poukázal na místa, kde se nacházejí spojnice mezi dobou Hlávkovou a současností. Město totiž prochází podobným budovatelským boomem jako v 19. století; i nyní se během krátké doby téměř zdvojnásobil počet obyvatel. V husté dopravě a místy úzkých uličkách, kudy náš autobus projížděl jen stěží, to měla výrazně snazší historická tramvaj, která s celou suitou odpoledne kodrcala po Ringstrasse, Opernringu i jinde, abychom si mohli pečlivě prohlédnout ony výstavní třídy, než u vídeňské radnice přistoupil místní starosta a zemský hejtmán Michael Häupl, aby doplnil společnost, která to pak měla z příznačně pojmenované zastávky Opera už jen pár kroků před zmíněné číslo popisné 6. Zpoza mraků se přidalo rovněž sluníčko, které pražilo na žáčky Komenského školy zpívající Tu naši písničku českou, ba i Hlávka nečekaně vykoul zpod pleny – snad aby lépe slyšel úryvek Lužanské mše a všechny proslovy. Osazení bronzové desky od sochaře Michala Vitanovského připomíná nejen slavnou historickou osobnost, ale také dobré česko-rakouské vztahy. Tomu napovídalo i složení hostů, mimo již výše zmíněných připomeňme ministra kultury ČR Daniela Hermana, emeritní rektory ČVUT Václava Havlíčka a Jiřího Witzanyho, prorektora Univerzity Karlovy Aleše Gerlocha, za Akademií věd mimo současného předsedy i jeho předchůdce Rudolfa Zahradníka nebo Františka Šmahela, dále rektora Vysoké školy ekonomie a managementu Milana Žáka či nestora vídeňských Čechů Eduarda Haranta.

A co by byla oslava stavitele a mecenáše, kdyby jí chyběla návštěva tolikrát zmíněného svatostánku hudební múzy, kde nás v každodenně obměňovaném repertoáru potěšil Růžový kavalír i možnost prohlédnout si interiér slavné budovy, byť se z ní po bombovém náletu za 2. světové války zachovala jen část té původní.

Nabitý program završilo setkání s potenciálními budoucími uchazeči o hlávkovská stipendia, jak zavtipkoval prof. Pavlíček, mladou generaci český mluvících Vídeňanů, o které pečuje místní Škola Jana Amose Komenského od školky až po maturitu. Ovšem jazykový záběr této instituce je podstatně širší – děti tu štěbetají i slovensky, část předmětů se vyučuje v němčině, později přibývá v souladu s rakouskými osnovami angličtina a posléze i volitelná ruština, španělština nebo francouzština. Školka se dokonce rozšířila o maďarskou skupinu dětí a o kvalitu školy svědčí mj. skutečnost, že se těší stále větší oblibě i u běžných Rakušanů.

Co mají vídeňští Češi společného, jmenoval starosta Školského spolku Komenský Karel Hanzl: řeč, vzdělání dětí i češtině a tisk. Od letošního 6. června 2016 se všem připomíná, že je to také osobnost Josefa Hlávky, vídeňského měšťana a stavitele. Opouštíme město na Dunaji, které se – stejně jako v době Hlávkově – začíná blížít dvěma milionům obyvatel. Město, kde v běhu času nalezlo domov a práci bezpočet českých řemeslníků, dělníků, živnostníků s rodinami, vzdělanců i politických emigrantů. Dynamicky se rozvíjející město, s nímž máme tolik společného.

MARINA HUŽVÁROVÁ

VŠECHNA FOTA: MARINA HUŽVÁROVÁ, AKADEMICKÝ BULLETIN

Z historické tramvaje bylo možné vidět neogotický votivní chrám, na jehož architektonickém návrhu se podílel Josef Hlávka; na zastávce před operou manželé Ksandrovi, Josef Svoboda, Václav Havlíček a Jiří Drahoš; na posledním snímku Václav Pavlíček zpovídá rakouskou a českou televizi.

Současná Vídeň zažívá podobně velký rozmach, jakým procházela před dvěma sty lety.

MIKROSKOPICKÉ HOUBY a PARAZITICKÉ HLÍSTICE k hubení MANDELINKY BRAMBOROVÉ

Mandelinka bramborová je v našich podmínkách nejrozšířenějším a nejznámějším hmyzím škůdcem, který způsobuje velké ekonomické škody zejména na porostech brambor tím, že larvy spolu s dospělými brouky redukuje listovou plochu a v některých případech mohou způsobit i holožír. Její původní oblast výskytu je Severní Amerika. Na našem kontinentu se poprvé objevila v roce 1922 ve Francii a do konce dvacátého století se stala problémem v celé Evropě, Malé Asii, Iránu, Centrální Asii a západní Číně. Na české území dorazila v 50. letech a její invaze okamžitě nabrala podobu kalamity. V důsledku intenzivního používání insekticidů si mandelinka postupně vytvořila rezistenci k většině přípravků a její regulace je tak v současné době značně obtížná. Kromě využití stále diskutovaných geneticky modifikovaných plodin se jako perspektivní řešení problému rezistence škůdce jeví vývoj metod biologické ochrany rostlin za pomoci přirozených patogenních organismů, které napadají hmyz.

Mezi hmyzími nemocemi se kromě virů a bakterií vyskytují i mnohé entomopatogenní houby. Některé z nich se již v šedesátých letech minulého století začaly využívat k ochraně rostlin. V současnosti existuje na trhu zhruba 170 produktů, tzv. mykoinsekticidů, které využívají zejména houby rodu *Beauveria*,

Metarhizium a *Isaria*. Houba usmrtí hostitele tím, že produkuje toxické metabolity, například toxin zvaný beauvericin. Nejprve však musí překonat mechanickou bariéru, kterou je hmyzí kutikula. K tomu používá různé enzymy. Uvnitř těla hostitele houba tvoří mycelium, které po nějaké době prorůstá na povrch

mumifikovaného těla, kde se začnou vytvářet konidiospory – těmi se patogen šíří do okolí a může infikovat další jedince.

Účinky některých entomopatogenních hub na mandelinku bramborovou byly již dříve zkoumány v mnoha studiích včetně terénních experimentů. V naší laboratoři jsme se dlouhodobě zabývali houbou druhu *Isaria fumosorosea*, která doposud proti mandelince testována nebyla. Konkrétně jsme pracovali s původním českým kmenem, který je vedený ve Sbírce mikroorganismů v Brně pod označením CCM 8367 a s komerčním kmenem Apopka 97 původem z Floridy. Výsledky experimentů ukázaly vysokou účinnost našeho kmene, který dokázal během týdne usmrtit až 97 % larev. U kukel mandelinky byla mortalita o něco nižší, nicméně zde je výhodou, že toto stadium se nachází v půdě, kde jsou pro rozvoj mykózy vhodné podmínky.

Vetřelec se symbiotickou bakterií

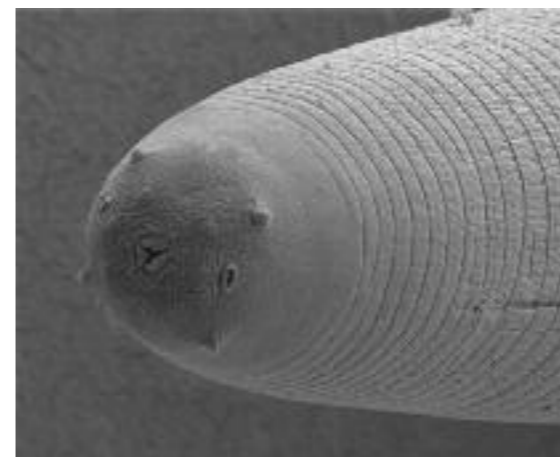
Dalšími, pro pěstitele užitečnými organismy jsou parazitické hlístice. Vyskytují se docela běžně v půdě, mají protáhlé hadovité tělo mikroskopické velikosti a do hmyzího hostitele pronikají nejčastěji tělními otvory. Jejich životní cyklus je poměrně komplikovaný. Invazní larva se vyskytuje volně v půdě. Jakmile objeví vhodného hmyzího hostitele, proniká do jeho těla. Cyklus pokračuje přes několik generací v mrtvém hostiteli a uzavírá se v době, kdy jsou živiny z těla hostitele vyčerpány. V ten moment se larvy druhého instaru mění na invazní, a ty se vydávají do vnějšího prostředí. Na rozdíl od entomopatogenních hub si však dokáží svoji oběť aktivně vyhledat a překonat přítomnou vzdálenost až několika desítek centimetrů. Hlístice si s sebou nosí symbiotické bakterie rodu *Xenorhabdus* nebo *Photorhabdus*. A právě tyto bakterie jsou hlavní zbraní hlístice proti hmyzu. Bakterie, podobně jako houba, produkují řadu pro hmyz toxických látek. V usmrčeném těle se pak tyto bakterie množí a slouží jako potrava pro hlístice, které by samy nebyly schopné živiny z hmyzího těla využít.

Pro ověření možnosti hubení mandelinky pomocí parazitických hlístic jsme zvolili druh *Steinernema feltiae*. Účinnost vyjádřená procentem mortality mandelinky byla oproti houbě *I. fumosorosea* nižší a dosahovala maximálně 85 %. I v tomto případě však byla mortalita vyšší při aplikaci na larvy než při aplikaci na kukly.

Larva mandelinky bramborové infikovaná entomopatogenní houbou *Isaria fumosorosea*

FOTO: ROSTISLAV ZEMEK, ARCHIV BC AV ČR

VŠECHNA FOTA: VLADIMÍR PŮZA, ARCHIV BC AV ČR

←
Invazivní larva parazitické hlístice (háďátka), hlavová část – fotografie z elektronového mikroskopu

Samec parazitické hlístice (háďátka), ocasní část – fotografie z elektronového mikroskopu

Masa invazivních larev hlístic (háďátek), uvolněná z hostitele – zavíječe voskového

Spoluhráči nebo soupeři?

Další otázkou, která nás zajímala, bylo, zda entomopatogenní houba a hlístice mohou proti škůdci vytvořit účinný tandem. Podobné testy na jiných druzích hub a hlístic již byly uskutečněny, avšak s protichůdnými výsledky. Oba organismy mají odlišný způsob infikování hostitele a je možné, že si budou vzájemně konkurovat a škodit. Provedli jsme proto sérii experimentů, kde jsme larvy mandelinky bramborové vystavili různým kombinacím obou patogenů. Výsledky ukázaly, že použití houby spolu s parazitickými hlísticemi zvýší úhyn larev mandelinky na téměř 100 % a účinek je výrazně rychlejší. Platí to však jen při současné aplikaci obou organismů. Pokud dáme houbě delší čas na rozvoj infekce, tj. nasadíme do boje hlístice se zpožděním jednoho až několika dnů, do hostitele pronikne nižší počet hlístic. Navíc, zřejmě v důsledku kompetice o prostor i živiny uvnitř hostitele, jsou dospělci hlístic pak menší, než v případech kdy se vyvíjí v hostiteli neinfikovanou houbou, a často se ani nevyvinou. Svoji roli může hrát i houbou způsobená inhibice růstu symbiotických bakterií, kterými se hlístice živí. Vypadá to tedy, že pro hlístice nepředstavuje houbou nakažený hostitel nejvhodnější prostředí. Každopádně však tato dvojice může společnými silami účinněji oslabit imunitní systém škůdce a ve výsledku je pro nás jejich kombinovaná aplikace přínosem.

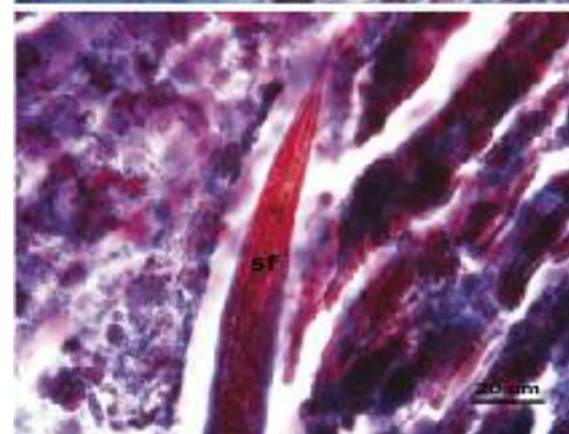
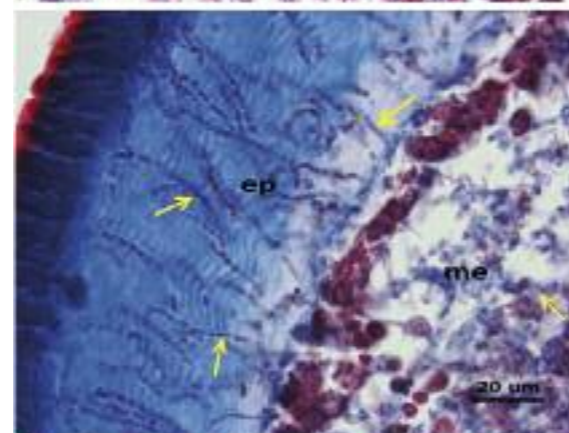
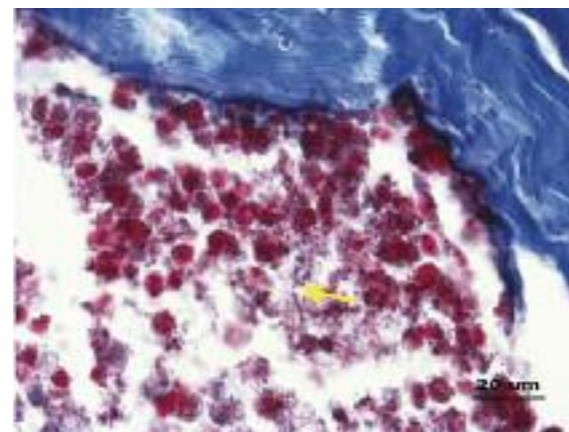

FOTO: OXANA SKOKOVÁ HABUŠTOVÁ, ARCHIV BC AV ČR

Perspektivy uplatnění v praxi

Zájem o biopreparáty na bázi hmyzích patogenů se bude nepochybně rozšiřovat, protože mnohé klasické insekticidy budou v dohledné době omezeny, ať z důvodu vzniku rezistence škůdců nebo kvůli zpřísnujícím se požadavkům na jejich bezpečnost a vliv na životní prostředí. Dokládá to například zákaz používání neonicotinoidů pro ochranu řepky, neboť se zjistilo, že mají negativní dopad na včely. I velké chemické koncerny proto začínají rozšiřovat portfolia o biopesticidy. Očekává se, že při současném 15% ročním růstu dosáhne globální trh s biopesticidy do roku 2017 výše 3,2 miliardy amerických dolarů. Trend rovněž podporují programy trvale udržitelného a ekologického zemědělství, které odrážejí i zvyšující se zájem spotřebitelů o biopotravinu. Přes tento vývoj není zavedení nového biopesticidu tak snadné, jak by se mohlo zdát. Jde nejen o velmi zdoluhavý, ale také o značně nákladný proces z důvodu mnoha rozsáhlých testů vyžadovaných při registraci přípravků na ochranu rostlin. ■

ROSTISLAV ZEMEK, VLADIMÍR PŮŽA
a OXANA SKOKOVÁ HABUŠTOVÁ,
Entomologický ústav BC AV ČR, v. v. i.

Pracovníci Laboratoře aplikované entomologie a Laboratoře entomopatogenních hlístic Entomologického ústavu BC AV ČR se dlouhodobě zabývají problematikou biologické regulace hmyzích škůdců. V tomto roce získali na výzkum finanční podporu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Jde o dvouletý česko-izraelský projekt spolufinancovaný Ministerstvem pro vědu, technologie a vesmír Státu Izrael.

RECENT TRENDS 2016

Patnáctý ročník mezinárodního semináře o současných trendech v elektronové a světelné optice a přístrojové technice pro povrchovou fyziku se tentokrát uskutečnil v termínu 29. května až 3. června 2016 v hotelu Skalský dvůr na Českomoravské vrchovině, v němž 45 účastníků z devíti zemí prezentovalo 28 přednášek a osm posterů. Diskutovalo se především o průlomových tématech, a to například z oblasti zobrazování v atomovém rozlišení, o nových elektronových a iontových zdrojích nebo o použití laserových svazků v elektronové mikroskopii.

Akci pravidelně pořádá oddělení elektronové mikroskopie Ústavu přístrojové techniky AV ČR (ÚPT) jako tradiční platformu k setkávání lidí působících v oblastech, které se týkají vytváření a formování svazků nabitých částic a jejich využití. K účasti jsou zváni významní vědci z oboru a jejich nadějní studenti či začínající pracovníci. Aktéři pocházejí z akademické sféry i z firem a jejich příspěvky se spíše soustředí na zahajované nebo budoucí projekty či dosud nezodpovězené otázky než na prezentaci již hotových výsledků.

První ročník se uskutečnil za účasti několika zahraničních hostů v roce 1989 v prostorách ÚPT. Od roku 1990 se koná vždy jedenkrát za dva roky, přičemž od roku 1992 hostí seminář hotel Skalský dvůr u Bystřice nad Pernštejnem, který je pro akci symbolem; za dobu svého trvání si seminář našel své místo v kalendáři mnohých domácích i zahraničních účastníků.

Letošního ročníku se zúčastnili zástupci univerzit, vědeckých ústavů a firem z Česka, Německa, Nizozemí, Japonska, Jižní Koreje, Ruska, Singapuru, USA, Velké Británie. Hlavními tématy byly současné i budoucí trendy v rastrovací, prozařovací a nízkenergiové elektronové mikroskopii, výpočty elektronově optických prvků, aplikace a návrhy mikroskopických systémů, energiová filtrace sekundárních elektronů, zdroje, světelná optika a také laserově řízená elektronová optika. Na semináři vystoupili nejen uznávaní odborníci, jako například John Rodenburg, Cornelia Rodenburg, Harald Rose nebo Anjam Khursheed, ale také začínající studenti, kteří měli možnost diskutovat o problematice se zkušenějšími kolegy. A jaké byly hlavní průlomové myšlenky semináře podle samotných účastníků?

Cornelia Rodenburg: „The narrowing gap between TEM and SEM (e.g. transmission mode in SEM) and aberration corrected TEM at 20 keV will probably lead to one unified instrument and community.“

FOTO: ARCHIV ÚPT AV ČR

Harald Rose: „The most important topics have been concerned with the development of methods and instruments for obtaining atomic resolution of sensitive objects, such as polymers, biological objects and ceramics.“

Atmosféru dotvářel společenský program, který zahrnoval sport, hudbu i společná večerní posezení. Hlavním posláním setkání byla konfrontace projektů, záměrů i nových výsledků a nápadů v oborech semináře. Podařilo se rovněž navázat novou spolupráci ÚPT s katedrou polymerů na Univerzitě Sheffield v Anglii nebo s univerzitou Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg v Německu.

Podle představ organizátorů i účastníků bylo očekávání letošního ročníku naplněno, a to i prostřednictvím podpory Strategie AV21 a programu „Diagnostické metody a techniky“.

Věříme, že se příští ročník *Recent Trends 2018* vydaří minimálně tak jako letošní.

Více o semináři naleznete na www.trends.isibmo.cz. ■

FILIP MIKA,
Ústav přístrojové techniky AV ČR, v. v. i.

REFLEXE PRVNÍCH POVÁLEČNÝCH VOLEB

Před 70 lety doznívala v Evropě euforie z konce válečného běsnění. Lidé očekávali šťastnější budoucnost, kterou si ve svých představách často konstruovali jako antitezi k předválečnému pořádku. I proto můžeme vysledovat jako charakteristický rys poválečné společnosti příklon k sociálnějšímú chápání světa, což vedlo také k posílení levicových proudů, ale nikoli nutně v jejich extrémní podobě. Poválečnou realitu ovlivnilo též počínající rozdělení sfér vlivu (byť ne smluvně sankcionovaných) mezi Sovětský svaz a jeho západní spojence. Zásadní změna politických poměrů v Evropě se stala i podstatnou součástí politického diskurzu v Československu. Politické změny výmluvně ilustrovaly také výsledky prvních poválečných voleb, které se uskutečnily ve velké části starého kontinentu prakticky během jednoho roku – od léta 1945 do podzimu 1946.

Oborný potenciál a společenská závažnost tematicky vedly k tomu, že Historický ústav AV ČR (HÚ) společně s Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR (ÚSD) uspořádaly k této problematice ve dnech 31. května až

1. června 2016 v Brně konferenci *Parlamentní volby 1946 a Československo (souvislosti, prognózy, fakta, následky)*. Sympozium zaštitil hejtmán Jihomoravského kraje Michal Hašek, rektor Masarykovy univerzity (MU) Mikuláš Bek a místopředseda Akademie věd ČR Pavel Baran. S konceptuálními otázkami konference seznámil účastníky Jan Němeček, statutární zástupce ředitelky HÚ, který také přečetl zdravici P. Barana: mj. v ní zaznělo, že setkání představuje vhodný příklad realizace programu *Strategie AV21* a jejího motto „Špičkový výzkum ve veřejném zájmu“. Zkoumání tohoto období totiž překračuje oborový rámec historie v kontextu civilizačního pohybu Evropy poloviny dvacátého století. Účastníky přivítala rovněž Věra Vojáčková, ředitelka Krajského úřadu Jihomoravského kraje, v jehož krásných prostorách se konference konala.

Ředitelka HÚ Eva Semotanová se poté zaměřila mj. na otázku, jak se do výsledků voleb v roce 1946 promítla poválečná mentalita občanů, a zástupce ředitele ÚSD Jiří Kocian se věnoval tématu korelace mezi parlamentními volbami v roce 1946 a nástupem komunistického režimu v roce 1948.

První konferenční den patřil tématu mezinárodního kontextu voleb. Zlatica Zudová Lešková z HÚ se snažila zachytit souvislosti poválečné atmosféry, přičemž komparovala také dopady první světové války na sociální a politickou situaci Evropy. Následovaly další tři příspěvky badatelů z HÚ. Obsáhlým komparativním tématem podloženým širokým výzkumem navázal Jindřich Dejmeke, když se zabýval srovnáním situace v západní a severní Evropě a naznačil jak společné znaky těchto voleb, tak i specifika jednotlivých zemí. Emil Voráček přinesl pohled na formy a způsoby zasahování Sovětského svazu do volební

situace ve středovýchodní Evropě. Jaroslav Šebek se věnoval volbám v Itálii jako státu procházejícím po válce zásadní systémovou tranzicí, což bylo dáno skutečností, že šlo o první zemi v Evropě, v níž se etabloval fašistický režim. Eva Irmanová nastínila, jakou podobu mělo sovětské zasahování do situace v Maďarsku, kde se poměry zprvu nevyvíjely podle Stalinových představ. Miroslav Šepták z Národního archivu v Praze se zaměřil na zhodnocení pozice poválečného Rakouska, v němž se obyvatelstvo přes složitost poválečných poměrů přihlásilo ke stranickému systému západního typu. Marián Manák z Trnavské univerzity na příkladu Rumunska a Bulharska osvětlil zásahy sovětského politického i vojenského vedení do zdejšího vývoje a přiblížil konfliktní plochy vytvářející se mezi SSSR a západními velmocemi. Jonáš Pospíchal (Filozofická fakulta MU) podrobil analýze situaci v zemích meziválečných spojenců, v Československu a Jugoslávii, po druhé světové válce. Lokální sondu do atmosféry kolem referenda v Toruni v červnu 1946, jež však osvětlovala i obecnější tendence v politické atmosféře poválečného Polska, představoval referát Adama Zítka (Národní archiv Praha/Filozofická fakulta UJEP v Ústí nad Labem). Na závěr prvního dne podala Václava Horčáková z HÚ přehled bádání české a slovenské historické vědy k tématu parlamentních voleb v Československu v roce 1946.

Druhý jednací den se věnoval především vnitropolitické dimenzi parlamentních voleb. V zpracovaném referátu seznámil Jiří Kocian z ÚSD s výsledky a politickými dopady československých parlamentních voleb 26. května 1946, v nichž dominovala KSČ, i když na Slovensku zvítězila Demokratická strana. Další dva příspěvky reflektovaly ideovou situaci. Michal Pehr (Masarykův ústav a Archiv AV ČR) hovořil o situaci poválečného katolicismu v českých zemích. O církevní situaci na Slovensku referoval Robert Letz (Pedagogická fakulta UK Bratislava), kde byl katolicismus vzhledem k početnosti a významu religiozity jedním z důležitých indikátorů vývoje. K problematice Slovenska vystoupil také Ondřej Podolec (Právnícká fakulta UK v Bratislavě), který se zaměřil na otázku, jaký dopad měly volby na složení zdejších zastupitelských orgánů. Infiltrace komunistických vlivů do armády bylo téma Františka Hanzlíka z Univerzity obrany v Brně. Úloze tisku se obsáhle věnoval Petr Bednařík z Fakulty sociálních věd UK v Praze; pozornost soustředil zvláště na způsoby politické propagace před volbami, kdy *Rudé právo* mělo jednu z nejlépe zpracovaných strategií nejen k politickým otázkám, ale třeba i k otázce genderové rovnosti. Jan Machala z Ústavu pro studium totalitních režimů v Praze se zaměřil na zpochybnění některých mýtů spojených s poválečnými volbami – především na to, že uskutečňovaná retribuční ovlivnila neúspěch nekomunistických stran, což jako téma rezonovalo zejména v pounorové exilové literatuře. Důležitým fenoménem ovlivňujícím volební nálady v Československu byl také odsun německého obyvatelstva a příchod nových osídlenců do příhraničních regionů. Helena Nosková (ÚSD

AV ČR) se věnovala specifikaci voleb v pohraničí z hlediska sociálních procesů, které se zde po osvobození odehrály, a metodologicky podnětný referát Vojtěcha Kyncla (HÚ) se soustředil mj. na propagandistické ztvárnění sudetoněmecké tematiky před volbami 1946 v ČSR nebo na vliv odsunutých Němců na politiku v sovětské okupační zóně Německa.

Závěrečná část se zaměřila na mikrohistorické sondy do jednotlivých regionů. Pojednána byla situace na Vitorazsku, Hlučínsku, v západních Čechách a na Brněnsku, a to v příspěvcích Davida Kovaříka z ÚSD, Aleše Binara z Univerzity obrany, Karla Řeháčka (Státní oblastní archiv Plzeň/Pedagogická fakulta ZČU Plzeň), Jakuba Šloufa (SOA Praha/Ústav pro studium totalitních režimů) a Tomáše Dvořáka z Filozofické fakulty MU. Příspěvky ukázaly specifickou výsledek voleb na místní úrovni, jež nemusely kopírovat celostátní trend. Jednání doprovázela živá diskuse dokládající podnětnost zvoleného tématu. Konference naznačila nové prostory výzkumu, metodologických přístupů či možnosti komparace na úrovni jak česko-slovenské, tak mezinárodní. Jak vyplynulo z mnoha příspěvků, významným faktorem ovlivňujícím poválečnou politiku v Evropě byly vztahy s velmocemi, protože jejich preference ovlivňovaly další směřování zvláště menších států, jakým byl i případ Československa. Zkoumání tehdejších politických strategií u nás i v Evropě v kontextu zásadních proměn společenského paradigma, napětí mezi Východem a Západem i tenzí mezi autoritářstvím a parlamentní demokracií může být inspirativní pro současnost. ■

JAROSLAV ŠEBEK,
Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Předvolební plakát Národně-socialistické strany k volbám v r. 1946 (Národní archiv v Praze)

Pracujeme po svém – karikatura komunistické kampaně z r. 1946 (Svobodné slovo, 24. 5. 1946).

Kreslil: PROP 7

»Dělej, Pepíku, po'epíme celou Prahu jedničkou a dodějáme tak zas milion pracovních hodin republice!«

ČESKÉ DĚJINY OČIMA SOUČASNÍKŮ

V nakladatelství Oxford university Press vyšlo letos – snad vůbec poprvé – dílo českých badatelů v historických vědách, a to konkrétně v oblasti orální historie.

Nabídku od nakladatelství ke knižnímu zpracování náhledu na naši současnost po roce 1968 dostal Miroslav Vaněk v roce 2011 na konferenci v Denveru a jak, říká, kdyby tušil, co ho čeká, nekývl by. Naštěstí přizval kolegu Pavla Mückeho, aby spolu podnikli martyrium přípravy anglickojazyčné publikace pro zámožského nakladatele. Když anglicky psaná kniha Velvet Revolutions: An Oral History of Czech Society vyšla, dostala se ke čtenářům nejprve v elektronické verzi na Novém Zélandu.

Čtenáři si mohou prostřednictvím publikace poskládat část mozaiky proměn života v naší společnosti, jak ho vnímali občané v době svobody i nepsvobody. Autorská dvojice z Centra orální historie Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR za tím účelem analyzovala a interpretovala 300 původních rozhovorů s občany o jejich zkušenostech se svobodou a její nepřítomností. Orálně historické rozhovory převážně z let 2006–2013 byly porovnávány s dalšími prameny a dobovými výzkumy veřejného mínění. Autoři se zajímali o „lidská“ témata, jakými jsou hodnota práce, rodiny, vzdělání, volný čas, vztah k veřejné sféře nebo vnímání cizinců a cizích zemí. Jisté není překvapením, že se pohled běžných lidí na dějiny po roce 1968 mnohdy liší od optiky oficiálních míst i jisté politické poplatnosti dané garnitury. Záměrem **Miroslava Vaňky** a **Pavla Mückeho** bylo zachytit proměny hodnot v české společnosti za doby „reálného socialismu“ i jejich změny ovlivněné demokratickou a ekonomickou transformací po roce 1989.

Českému publiku se „Sametové revoluce“ představily letos v květnu v pražské prodejně Oxford Bookshop. Při uvedení knížky vzpomínala průvodkyně slavnosti a regionální zástupkyně nakladatele Dana Kolářová, jak ještě jako studentka oboru orální historie a soudobých dějin na Fakultě humanitních studií UK v Praze pamatuje, když autoři – její pedagogové – začali na projektu pracovat. Po jedné zkoušce, okomentovala v harmonogramu prací, který sestavil Pavel Mücke, bod s názvem „Volný čas“ mezi jednotlivými termíny: „Jde jen o čas na další kapitulu v knize,“ bylo mi stručně sděleno. Na dálkovém studiu mne tento time management v praxi oslnil; a když jsem knihu otevřela, opravdu jsem našla avizovanou kapitolu o volném čase. Jsem zvědavá, jak byla psána s ohledem na cizí publikum, protože každá úspěšná kniha je stavebním kamínkem, odrazovým můstkem k dalším úspěšným titulům.“

Zrod nové knihy slavíte již potřetí – společně s Novým rokem v Americe, poté v březnu ve Velké Británii, když knížka „dorazila“ do Evropy, a nyní v Praze. Co stojí na jejím počátku?

Miroslav Vaněk: Počátky jsou v knize krátce nakousnuty, ale celý proces byl mnohem hektičtější. Vzpomínám si, jak mi na konferenci Oral History Association zaklepal na rameno Don Ritchie z Historické komise amerického Senátu, že dostanu velkou nabídku. Později mě Rob Perks, historik z Britské knihovny v Londýně, pozval na obchodní snídani. Protože jsem přesně nevěděl, o čem jde, a navíc jsem byl po dlouhé cestě posunutý v čase, jen jsem Pavlovi oznámil, že jdu na snídani. Nevyspalý jsem na opulentní snídani zápasil s angličtinou, když jsem odpovídal na otázky, co píšeme a co děláme za projekty. Nakonec mi řekli, že by měli zájem o knížku o změně mentality v českém prostředí v relativně nedávné historii, určenou zejména studentům a kolegům, kteří jinak pracují s publikacemi amerických, popřípadě anglických autorů. Ti sice o tématu hezky píší, ale mnohdy jim chybí větší porozumění a vhled do problematiky. Vykotkal jsem, že takovou knížku nemůžu psát sám, a i kdybych náhodou začal, nedokončím ji, protože bych se ze stresu určitě zhroutil – že zkrátka potřebuju spoluautora. Kdybychom však v onom roce 2011 tušili, že práce zabere téměř čtyři roky, asi bychom to vzdali. Byla to velká škola, jak se píše pro anglický mluvčí svět. Tedy, co vše se nesmí a naopak musí, jak všechno zlepšovat. Nevarovali nás, kolik evaluací přijde, kolikrát se změní editor, jak náročné to bude.

Proč zrovna sametové revoluce, a co může anglicky hovořící čtenář očekávat?

Pavel Mücke: Musím konstatovat, že bychom vzhledem k obsahu volili jiný název. Kniha se totiž zabývá proměnami hodnot v české společnosti. Hodnoty byly vytipované na základě asi tří stovek rozhovorů a dalších pramenů včetně průzkumů veřejného mínění. Jenže během následných diskusí nad rukopisem přišlo trošku marketingové oznámení, že pokud píšeme o něčem českém po roce '68, musí tam bezpodmínečně zaznít sametová revoluce. Nakonec jsme tedy plurálem v názvu dosáhli kompromisu – „s“ na konci značí aspoň rozdílné pohledy nejen na revoluce, ale i na to, co se u nás dělo před rokem 1989 a po něm

FOTO: STANISLAVA KYSELOVÁ, AKADEMICKÝ BULLETIN

na příkladu občanských svobod, práce, volného času, rodinného života a vnímání veřejného prostoru. Zařadili jsme i problematiku cizinců, a jak se nyní ukazuje, nejde o zcela odvislé téma. Autorsky se oba podílíme z poloviny – každý garantujeme určité kapitoly podle témat, která nám byla blízká. Společně dílo jsme samozřejmě průběžně diskutovali.

Z jakých lidí je pomyslná paleta odpovědí namíchána?

Jde o rozhovory s tzv. obyčejnými lidmi: od učitelů přes lékaře, právníky až po dělníky v továrnách, zemědělce, prodavačky. Vzorek populace je formulován také regionálně, aby nezahrnoval jen pražské příběhy, protože jsme historii chtěli zachytit a podat i z regionálního hlediska. Rovněž představuje i jistou generační výpověď.

Generační výpověď přeci jen determinuje časový odstup – jistě jste museli nastavit také kritéria pro výběr dotazovaných. Čím jste doplňovali a ověřovali odpovědi?

Pavel Mücke: Abychom získali zralejší náhled, stanovili jsme věkovou hranici dotazovaných zhruba na 18 let v přelomovém roce 1968. Média se již tázala, jak se projevuje pohled mladší generace. Ten naše kniha z našich výzkumů obsahovat nemůže, ale je v ní alternován dalšími výzkumy dalších kolegů a kolegů, které jsme k tomu nastudovali.

Miroslav Vaněk: Podkladová interview představují životopisná vyprávění v klasickém formátu, která nebyla dopředu strukturovaná. Znamená to, že témata vyplynula sama, předem „jsme po nich nešli“ – svoboda, rodina, volný čas, práce, vzdělání – všechno vyšlo z podstaty látky, kterou jsme měli. Všechny 300 rozhovorů jsme museli pro každou kapitolu vždy načíst znovu,

abychom pochopili rámec uvažování respondentů. V kapitole předposlední se mi už zdálo, že znám příběhy nazpaměť, ale zase jsem se na ně díval jinak. Přes naše přesvědčení o výpovědní hodnotě orální historie jsme chtěli vše ukotvit do širšího rámce. Jedním z jeho pilířů byly výsledky z dostupných výzkumů veřejného mínění týkající se zvolených oblastí. Dále by to nešlo bez znalosti dobového kontextu, archivních zdrojů, práce kolegů-historiků, kteří nám pomáhali, bez disertací a diplomek studentů dotýkajících se dílčích témat. Chtěli jsme získat mezioborový přesah, ale jako historici se na téma díváme z historického pohledu. Ačkoli by tomu byli někteří konzervativnější kolegové možná méně nakloněni, je zřejmé, že bez znalosti rozšířeného kontextu bychom orálním pramenům neporozuměli. Orální historie nezachycuje pouze nedávnou minulost, ale i současnost pamětníků. Pátrat, co prameny vůbec znamenají, jaký mají smysl, musíme mezi lidmi, kteří v dané době žili a kteří ty prameny i spolutvořili. Právě oni jim pak dají další rozměr. Debata, zda orální historie má či nemá své místo, je již dávno za námi. Samozřejmě zůstane napětí, že si různé obory budou témata či metody po svém přizpůsobovat, což je koneckonců také v pořádku. Pokud splní tři základní atributy, metodicky profesionální vedení rozhovoru, znalost dějinného kontextu a etiky práce nelze udělat zásadní chybu.

Co dodat závěrem? Možná neskromné přání, aby nová vědecká publikace, která analyzuje náhled běžných lidí na soudobé dějiny v české kotlině, zvítězila mezi nominovanými na prestižní cenu Kniha roku, jež bude vyhlášena letos v říjnu v kalifornském Long Beach při padesátém výročním zasedání americké Oral History Association.

MARINA HUŽVÁROVÁ

Miroslav Vaněk – Pavel Mücke: Velvet Revolutions An Oral History of Czech Society. Oxford Oral History Series. Oxford University Press, 2016. 264 s.

BECKETTOVSKÉ OZVĚNY V SOUČASNÉ FILOSOFII

„Vyjádřit, že zde není co vyjadřovat, nic, pomocí čeho vyjadřovat, nic, z čeho vyjadřovat, žádná síla vyjadřovat, žádná touha vyjadřovat, spolu s povinností vyjadřovat.“

Samuel Beckett v rozhovoru s Georgesem Duthuitem (Tři dialogy, 1949)

FOTO: WIKIMÉDIA COMMONS, BIBLIOTHÈQUE NATIONALE DE FRANCE

Na otázku, proč se filosofové nezdívají věnují dílům literárních autorů, je jistě možné odpovědět mnoha různými způsoby. Jeden z nich však bezpochyby spočívá v tom, že literární texty často nejen odkazují k fikčním či faktickým stavům věcí, ale zahrnují také určitý obraz světa vcelku. Nuže, právě v tomto ohledu se nabízí studovat díla autorů, jako jsou například Marcel Proust, Franz Kafka či James Joyce: způsob, jakým tito spisovatelé s jazykem pracují, činí onen řečový proces, v němž se obraz skutečnosti ustavuje, takřka

hmatatelným a tím spíše přístupným určitě reflexi.

Pokud jde o texty Samuela Becketta, věci jsou – jak lze očekávat – o něco komplikovanější. Jestliže díla většiny moderních autorů zahrnují určitý obraz světa, který lze podrobně studovat, u Becketta poutá pozornost především jeho systematická snaha o to, aby žádný takový obraz nevznikl a vzniknout nemohl. Beckettovo psaní tak lze označit jako psaní proti literárnímu jazyku, ovšem nikoli v běžném a poněkud stereotypním smyslu překračování zavedených literárních norem, ale právě v tom ohledu, že je mu cizí běžná ambice literárních děl poskytnout určitý pohled na svět či celkový obraz skutečnosti.

Těmto a přidruženým tématům byla věnována dubnová konference *Chaos and Form: Echoes of Beckett in Literature, Theatre and the Arts*, kterou v rámci *Strategie AV21* organizovalo Oddělení analytické filosofie Filosofického ústavu AV ČR. Hlavním hostem mezinárodního setkání filosofů a teoretiků literatury byl prof. Stanley Gontarski z Florida State University, jenž v současnosti patří mezi klíčové komentátory a znalce autorova díla. „Znalost Becketta“ u prof. Gontarskiho přitom není dána pouze tím, že se vyzná v beckettovských textech a dokáže je interpretovat v kontextu současného myšlení, ale také faktem, že svého času s Beckettem přímo spolupracoval a režíroval některé jeho hry:

teoretické úvahy jsou tedy u něho spojeny s přímou divadelní zkušeností.

Dalším významným hostem, jenž přijal pozvánku na konferenci, byla prof. Claude Imbertová z pařížské École normale supérieure (na které Beckett po odchodu z Irsku působil a kde je po něm dodnes pojmenována jedna z učeben v přízemí školy). V daném případě bylo cenné mít na konferenci odborníka s přehledem o Beckettově psaní ve francouzštině. Jak známo, Beckett během třicátých let začal psát právě v tomto jazyku, který mu měl napomoci – jak sám upozorňoval – „zbavit se stylu“, tj. právě tendence vytvářet a uhlazovat určitý jazykový obraz skutečnosti.

Alespoň na okraj poznamenejme, že součástí třídního setkání odborníků na filosofii jazyka a teorii literatury byly doprovodné diskuse, filmové projekce a divadelní performance. První konferenční den tak uzavřela debata na DAMU, kde prof. Gontarski hovořil se studenty o svých režisérských zkušenostech (jedním z hlavních bodů bylo líčení vzniku hry *Ohio Improptu*, kterou Beckett napsal v roce 1980 přímo pro divadelní sympozium pořádané prof. Gontarskim). Součástí druhého konferenčního dne bylo promítání v pražském kině Ponrepo, kde Karel Císař uvedl dva méně známé Beckettovy filmy vzniklé pro německou televizi (*Quad a Comédie*) a dva snímky od irského konceptuálního umělce Duncana Campbella, laureáta Turnerovy ceny za rok 2014, který se inspiroval právě Beckettovou poetikou. A konečně poslední den konference uzavřel divadelní večer na DAMU, jehož se zúčastnil i irský velvyslanec v České republice, Jeho Excellence Charles Sheehan. Součástí večera byla také inscenace krátké hry *Katastrofa* z roku 1982, kterou Beckett věnoval Václavu Havlovi. ■

TOMÁŠ KOBLÍŽEK,
Filosofický ústav AV ČR, v. v. i.

GENDEROVÁ ROVNOST VE VĚDĚ

Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice Senátu a Národní kontaktní centrum – gender a věda Sociologického ústavu AV ČR (NKC) uspořádal 22. června 2016 v Hlavním sále Senátu PČR 4. národní konferenci o genderu a vědě. Sympozium, jehož se zúčastnilo 140 hostů, upozornilo především na to, že za institucionální klima a kulturu pracovního prostředí, které vytvářejí podmínky profesního rozvoje vědců a vědkyň, nesou odpovědnost vedoucí představitelé na všech úrovních – od univerzit, fakult, kateder a ústavů na vysokých školách až po vedení ústavů, oddělení či jednotlivých laboratoří a osob v rozhodovacích pozicích grantových agentur a orgánů státní správy.

„Jejich odpovědností je vytvářet podmínky, které nebudou diskriminační z hlediska věku či pohlaví, abych zmínila dva faktory, které v České republice hrají klíčovou roli. Je proto třeba odmítnout argument, že odpovědnost je čistě na straně žen, které si vše musejí vhodně nastavit a zorganizovat – naopak: je na straně institucí a jejich vedoucích představitelů a představitelkyň,“ uvedla při zahájení konference vedoucí NKC Marcela Linková.

Vystupující se shodli, že nerovnosti mezi muži a ženami v oblasti českého výzkumu nadále přetrvávají a v některých oblastech se dokonce zvětšují. Stávající nastavení vědecké kariéry s podmínkou vysoké mobility, publikační činnosti a grantového financování totiž znevýhodňuje zejména mladé vědkyně, jež se rozhodnou mít rodinu.

V roli hlavního řečníka vystoupil prof. Curt Rice, rektor Univerzity aplikovaných věd v Oslo a Akershus, předseda Norského výboru pro genderovou rovnost a diverzitu a světově uznávaný propagátor genderové rovnosti ve vědě a výzkumu. Hovořil o dvojím metru, který uplatňujeme na muže-vědce a ženy-vědkyně. Na ženy se kladou daleko vyšší nároky a musejí vykazovat větší publikační index, aby prokázaly, že jsou stejně schopné jako muži. Největším genderovým stereotypem v tomto ohledu je mateřství, které je obecně vnímáno jako překážka ve vědecké kariéře: „Mateřství ale ženy nezpomaluje, zpomaluje je společnost. Když přijde do práce pozdě žena, protože odváděla dítě do školky, vnímá se to jako selhání. Když totéž udělá muž, je to vnímáno jako jeho plus.“ (K tématu viz *Kvóty vedou ke kvalitě* – AB 5/2016.)

Stávající nastavení vědy se podle diskutujících začíná podobat vrcholovému sportu, v němž uspějí jen

OBĚ FOTO: ARCHIV SOU AV ČR

nejprůbojnější a nejzdatnější. Bývalá předsedkyně Technologické agentury ČR Rut Bízková zmínila, že výraznější zastoupení žen v rozhodovacích pozicích by dodalo odvalu ostatním, s čímž souhlasila i fyzička Olga Rusňáková z Fakulty jaderné a fyzikálně inženýrské ČVUT v Praze, která sebe samu uvedla jako příklad první ženy, jež šla studovat experimentální jadernou fyziku (aktuálně mají v oboru poloviční zastoupení dívek). Zdůraznila, že mladým vědkyňám by k udržení kariéry pomohla práce na částečný úvazek v době rodičovské dovolené, jak byla umožněna například právě jí: „Chtěla bych, aby i ostatní ženy-vědkyně měly tytéž šance, jako jsem měla kdysi já.“

Petr Pavlík z MŠMT kritizoval, že peníze plynou především do technických a přírodních věd, což nikterak nepřispívá ke společenskému rozvoji. Většina výzev současného světa jsou podle něj společenského rázu: při usilování o institucionální změnu na podporu genderové rovnosti je proto potřeba neustoupit – jakmile to dovolíte, nerovnosti se vrací zpět.

V závěru konference přednesla M. Linková *Výzvu za férovou a odpovědnou vědu*, kterou po skončení konference podepsalo bezmála 80 hostů jako východisko dalších jednání NKC s odpovědnými institucemi.

Více informací o konferenci (včetně výzvy) naleznete na <http://www.genderaveda.cz/>. ■

NAĎA STRAKOVÁ,
Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.

FOTO: ARCHIV ASÚ AV ČR

Demonstrace modulu rentgenové optiky pro astronomii račí oko během konference; druhá zpráva stážistka Kateřina Remišová

Třináctý ročník úspěšných workshopů věnovaných astrofyzice vysokých energií, pozorování robotickými dalekohledy a také rentgenovým družicím se uskutečnil v Karlových Varech 18. až 21. dubna 2016. Letošní IBWS (INTEGRAL/BART Workshop) navštívilo 46 účastníků z pěti středoevropských zemí, aby prodiskutovali aktuální dění v oblasti vysokoenergetické astrofyziky, malých satelitů a pozemních robotických dalekohledů.

Konferenci připravil Astronomický ústav AV ČR společně s Českým vysokým učením technickým v Praze a německými kolegy z observatoře v Bambergu a univerzity ve Würzburgu. Zázemí zajistila karlovarská krajská knihovna a místní hvězdárna, na kterou se účastníci konference jeden z večerů také vypravili.

Tři desítky přednášek představily množství projektů jako JEUMICO či SMILE, dále družice VZLUSAT-1 a SkCube; některé z příspěvků se zabývaly i konkrétním pozorováním – například blazarů či supernov. Diskuse vzbudily i četné poster a demonstrace.

Workshop se nesl v přátelském duchu za účasti nejen odborných pracovníků a vysokoškolských studentů, ale i studentů středních škol, kteří se aktivně zapojili

IBWS 2016

jakožto moderátoři, autoři přednášek i posterů či průvodci karlovarskou kolonádou a hvězdárnou.

Podrobnější informace o konferenci naleznete na www.ibws.cz.

Stážistka projektu Otevřená věda AV ČR Kateřina Remišová prezentovala předběžné výsledky získané v ASÚ, když v příspěvku *Vision in the Deep Sea: Mirror Eyes* představila studii unikátních zrcadlových očí některých živočichů, především korýšů a hlubinných ryb, a jejich možnou aplikaci ve vědě a technice, zejména v astronomii. Její vystoupení si vysloužilo pozitivní ohlas, protože mnohé kosmické projekty vycházejí z astronomické aplikace račího oka – jde například o družici ESA (SMILE: ve spolupráci s Čínou), malou českou družici VZLUSAT-1 a také uvažovanou českou družici BRITE CZ. Na workshopu byl také demonstrován modul rentgenové optiky – račí oko, a to jak na malé optické lavici, tak i na snímání Slunce na balkonu konferenčního sálu, stejně jako družice VZLUSAT dokončovaná k odeslání na start. Jakkoli umíme technicky unikátní zrcadlové oko korýšů napodobit, mnohé jeho vlastnosti nikoli – jde například o schopnost adaptace na úroveň osvětlení nebo vnímání polarizace světla. U unikátních zrcadlových očí hlubinných ryb jsme v jejich pochopení (a případné aplikaci) na úplném začátku. ■

KATEŘINA REMIŠOVÁ,
stážistka Otevřené vědy AV ČR,
RENÉ HUDEC,
Astronomický ústav AV ČR, v. v. i.

Engineering mechanics

Dvaadvacátý ročník mezinárodní konference *Engineering Mechanics* se ve dnech 9. až 12. května 2016 uskutečnil tradičně ve Svratce, v krásném prostředí Žďárských vrchů. Organizaci zajistily Ústav termomechaniky AV ČR a společnost ŽĐAS. Zdravici prezidenta IFToMM (International Federation for the Promotion of Mechanism and Machine Science) uvedl nově ustanovený předseda české pobočky této organizace prof. Jaroslav Zapoměl.

Ve čtyřech paralelních sekcích se představilo 117 příspěvků, dalších 42 formou posterů. Jednotlivé tematické sekce byly následující: Dynamics, Biomechanics, Fluid Mechanics, Fracture Mechanics, Mechanics of

Solids, Mechatronics, Reliability of Structures, Thermomechanics; zvláštní sekce Mini-symposium WAVES se konala na počest pětasedmdesátých narozenin prof. Miloslava Okrouhlíka, přičemž přednášky se zaměřily především na šíření vln napětí v poddajných tělesech. Během konference se uskutečnilo též zasedání členů IFToMM. Sborník čtyřstránkových recenzovaných příspěvků byl odeslán do databáze Thomson Reuters ISI s žádostí o indexaci. ■

VOJTĚCH RADOLF,
Ústav termomechaniky AV ČR, v. v. i.

Rada Knihovny AV ČR, v. v. i., vyhlašuje veřejné výběrové řízení na obsazení funkce ŘEDITELE/ŘEDITELKY PRACOVIŠTĚ

Požadavky:

- splnění zákonných podmínek podle ustanovení §17 odst. 4–6 zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, v platném znění a podmínek vyplývajících ze zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví další předpoklady pro výkon některých funkcí (lustrační zákon), v platném znění
- vysokoškolské vzdělání • organizační a komunikační schopnosti • manažerské zkušenosti • dobrá orientace v prostředí VaV

Příhlášky obsahující:

- profesní životopis • dokumenty stanovené § 17 odst. 4–6 zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích
 - ověřené kopie dokumentů o dosaženém vzdělání a kvalifikaci
 - stručný nástin koncepce dalšího rozvoje Knihovny AV ČR, v. v. i.

zasílejte písemně v zalepené obálce označené nápisem „Výběrové řízení – ředitel“ do **23. srpna 2016** na adresu: Knihovna AV ČR, v. v. i., PhDr. Ivana Laiblová Kadlecová, předsedkyně Rady KNAV, Národní 1009/3, 115 22 Praha 1. Vybraní uchazeči splňující výše uvedené požadavky budou pozváni k osobnímu pohovoru, při němž přednesou též svoji představu o funkci, o níž se ucházejí, a o záměrech, které by při svém působení chtěli realizovat.

Rada Ústavu experimentální medicíny AV ČR, v. v. i., vyhlašuje veřejné výběrové řízení na obsazení funkce ŘEDITELE/ŘEDITELKY PRACOVIŠTĚ

Požadavky:

- VŠ vzdělání a vědecká nebo vědeckopedagogická kvalifikace v některém z oborů experimentální medicíny, biomedicíny, molekulární a buněčné biologie • významné výsledky tvůrčí vědecké činnosti
- organizační schopnosti a zkušenosti doložené praxí ve vedoucí pozici v trvání min. 5 let
 - morální bezúhonnost (dle zákona 451/1991 Sb., lustrační zákon)
- splnění zákonných podmínek podle ustanovení § 17 odst. 4–6 zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, v platném znění.

Funkční období ředitele je pětileté s možností nástupu od **1. listopadu 2016**.

Na základě Stanov AV ČR je mzda ředitele ústavu určena předsedou AV ČR.

Předpokládaná výše ohodnocení je 75–100 000 korun měsíčně.

Písemné přihlášky se životopisem, doklady o dosažené kvalifikaci, přehledem dosavadní praxe a seznamem hlavních vědeckých prací doručte v uzavřené obálce s vyznačením „*neotvírat – konkurz*“ na adresu:

Rada Ústavu experimentální medicíny AV ČR, v. v. i., Vídeňská 1083, 142 20 Praha 4, do **31. srpna 2016 do 15:00 hod.** na sekretariát ústavu (budova La, 2. patro, tel. 241 062 230).

Vybraní kandidáti při osobním pohovoru přednesou svoji představu o funkci, o níž se ucházejí, a o záměrech, které by v ní chtěli realizovat.

Ústav struktury a mechaniky hornin AV ČR, v. v. i., vyhlašuje v souladu se zákonem č. 283/1992 Sb., o Akademii věd České republiky, ve znění zákona č. 420/2005 Sb. a Stanov AV ČR výběrové řízení na pozici VÝZKUMNÝ PRACOVIČ V ODDĚLENÍ GEOCHEMIE – CENTRUM TEXTURNÍ ANALÝZY.

Požadavky:

- VŠ vzdělání technického nebo přírodovědného směru a vědecká hodnost Ph.D., nejlépe fyzikální chemie nebo chemické inženýrství
- odborné zaměření na studium texturních vlastností materiálů výhodou • schopnost samostatné výzkumné práce
- anglický jazyk na dobré úrovni (mluvená i písemná forma) • publikace v mezinárodních impaktovaných časopisech.

Náplň práce:

- vědecký výzkum materiálů pomocí sorpčních procesů a porozimetrické analýzy
- možnost realizace vlastního výzkumu v rámci problematiky řešené v oddělení Geochemie

Nabízíme:

- plný pracovní úvazek • pracovní smlouvu na dva roky s možností jejího prodloužení a následného získání smlouvy na dobu neurčitou v závislosti na dosažených výsledcích. Předpokládané datum nástupu ke konci roku nebo dohodou.

Příhlášky zahrnující motivační dopis a strukturovaný profesní životopis zasílejte nejpozději do **31. srpna 2016** na adresu: Mgr. Martina Havelcová, Ph.D., V Holešovičkách 41, 182 09 Praha 8, havelcova@irms.cas.cz.

Akademická prémie 2016

OBĚ FOTO: VIKTOR ČERNŮCH, ARCHIV KAV

Ladislav Kvasz
(vlevo)
a Pavel Jelínek

Nejvýznamnější vědecký grant v České republice obdrželi 22. června 2016 vynikající vědci prof. **Ladislav Kvasz**

z Filozofického ústavu AV ČR a dr. **Pavel Jelínek** z Fyzikálního ústavu AV ČR. „Akademické prémie směřovaly doposud k vědcům z oblastí přírodních nebo matematicko-fyzikálních věd, letos poprvé putuje premie do oblasti věd humanitních,“ zdůraznil při ceremonii předseda Akademie věd prof. Jiří Drahoš.

Ladislav Kvasz patří mezi světové odborníky v oblasti filozofie vědy, především teorie změn vědeckých paradigmat. Formuloval vlastní teorii změn jazyka vědy, již se dostalo mezinárodního uznání (*Fernando Gil International Prize for the Philosophy of Science*).

Pavel Jelínek je uznávaným odborníkem v oblasti studia fyzikálních a materiálových vlastností nanostruktur pomocí kombinace teoretických simulací a experimentálních technik, zejména rastrovacích mikroskopů. Jeho práce zaznamenaly významný citační ohlas (přes 2500 citací, h-index 23). Od roku 2009 je vedoucím vědecké skupiny NANOSURF ve FZÚ (k tématu viz *Tam dole je spousta místa – AB 2/2014*).

Více informací naleznete na <http://www.avcr.cz/cs/pro-media/aktuality/Akademicka-premie-2016/>.

lsd

Prémie Otto Wichterleho 2016

Jednadvacet mladých badatelů, kteří úspěšně splnili mimořádně významný vědecký úkol, převzalo 30. května 2016 prestižní ocenění Akademie věd ČR. Wichterlovy prémie jsou určeny perspektivním vědcům, kteří dosahují špičkových vědeckých výsledků a jsou nositeli vědeckých hodností (CSc., Dr., Ph.D., DrSc.) a v kalendářním roce podání návrhu nepřekročili věk 35 let. „Jde nejen o samotné ocenění, ale i motivaci k další vědecké práci. Viděl jsem při ceremonii některé minulé nositele Wichterleho premií, kteří později získali Akademickou prémii a stali se i řediteli ústavů Akademie věd, takže slibnou budoucnost máte jistě před sebou,“ uvedl předseda AV ČR prof. Jiří Drahoš.

Letos ocenění získali – oblast věd o neživé přírodě: dr. **Michal Cífra** (Ústav fotoniky a elektroniky AV ČR), Ing. **Prokop Hapala** (Fyzikální ústav AV ČR), dr. **Jan Hladký** (Matematický ústav AV ČR), dr. **Michael Komm** (Ústav fyziky plazmatu AV ČR), dr. **Kamil Olejník**

(Fyzikální ústav AV ČR), dr. **Hanuš Seiner** (Ústav termomechaniky AV ČR), dr. **Štěpán Stehlík** (Fyzikální ústav AV ČR), dr. **Tomáš Příkrýl** (Geologický ústav AV ČR); oblast věd o živé přírodě: dr. **Michal Behuliak** (Fyziologický ústav AV ČR), dr. **Petra Cuřínová** (Ústav chemických procesů AV ČR), dr. **Martin Ferus** (Ústav fyzikální chemie Jaroslava Heyrovského AV ČR), dr. **Pavel Hrouzek** (Mikrobiologický ústav AV ČR), dr. **Tomáš Jůza** (Biologické centrum AV ČR), dr. **Katarína Smolková** (Fyziologický ústav AV ČR), dr. **Pavla Sojtková** (Biologické centrum AV ČR), dr. **Martin Šálek** (Ústav biologie obratlovců AV ČR); oblast humanitních a společenských věd: dr. **Martina Mysíková** (Sociologický ústav AV ČR), dr. **Ota Pavlíček** (Filozofický ústav AV ČR), dr. **Petr Plecháč** (Ústav pro českou literaturu AV ČR), dr. **Vítězslav Sommer** (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR), dr. **Filip Vostal** (Filozofický ústav AV ČR).

lsd

FOTO: VIKTOR ČERNŮCH, ARCHIV KAV

VÝZKUM ZRÁNÍ OOCYTŮ

Buněčné a molekulární procesy doprovázející zrání oocytů v ovariálním folikulu

Na ovulační proces hledíme jako na sérii biochemických a morfologických změn, které vedou k uvolnění zralého oocyta a k transformaci Graafova folikulu na žluté tělíčko. Proces vyžaduje akutní změny ve steroidogenezi a organizaci oocyt-kumulární matrix, znovuzahájení meiózy a prasknutí folikulární stěny. Normálně (*in vivo*) jsou všechny tyto změny stimulované synchronně předovulačním zvýšením luteinizačního hormonu. Experimentálně (*in vitro*) můžeme tyto změny ve steroidogenezi a zrání oocytů oddělit jednu od druhé, a tak ukázat, že vliv luteinizačního hormonu je zprostředkován přes rozdílné signální molekuly.

Předmětem disertace byla analýza buněčných a molekulárních procesů, které doprovázejí zrání oocytů v ovariálním folikulu u prasat. Experimentálně byly hodnoceny změny ve steroidogenezi, v expresi matrix asociovaných transkriptů a proteinů, některých signálních drah, které jsou regulované růstovými faktory, ale i faktory produkovanými oocyty a kumulárními buňkami.

Savčí oocyty jsou obklopené extracelulární matrix bohatou na hyaluronan, do níž jsou ponořené kumulární buňky, a spolu tak tvoří oocyt-kumulární komplex. Odpovídající struktura kumulární extracelulární matrix, která je zásadní pro ovulaci, transport oocyt-kumulárního komplexu do vejcovodu a jeho oplození, závisí na interakci mezi hyaluronanem a hyaluronan-asociovanými proteiny. Právě proteiny jako inter-alpha-trypsin inhibitor, pentraxin 3 a tumor necrosis factor

alpha-indukovaný protein 6, které jsou důležité pro formování oocyt-kumulární matrix, jsou v disertaci detailně popsány.

V současnosti i pomocí biofyzikálních metod byly intenzivně zkoumané molekulární interakce důležité pro formování a stabilizaci hyaluronan-extracelulární matrix. Zjistilo se, že směs tří proteinů připravená z inter-alpha trypsin inhibitoru, pentraxinu 3 a tumor necrosis factor alpha-indukovaného proteinu 6 je dostačující pro formování stabilní matrix bohaté na hyaluronan. Předpokládá se, že právě tento molekulární mechanismus je nezbytný pro správné kompletování oocyt-kumulární matrix v ovariálním folikulu. Výsledky mohou posloužit nejen pro objasnění příčin neplodnosti u žen, ale i zánětlivých procesů v organismu.

V závěru bych chtěla poděkovat za skvělou spolupráci kolegyním, které se spolupodílely na formování mé odbornosti, jmenovitě prof. Antoniettě Salustri a Antonelle Camaioni z University Tor Vergata v Římě, prof. Barbaře C. Vanderhyden z Ovarian Cancer Research University v Ottawě, ale i kolegovi dr. Jaroslavu Kolenovi z Ústavu experimentální endokrinologie SAV v Bratislavě. Mé poděkování patří též OECD za několikrát udělený „Fellowship Award“ (1997, 2002, 2013), který mi umožnil pracovat ve špičkových světových laboratořích.

EVA NAGYOVÁ,

Ústav živočišné fyziologie a genetiky AV ČR, v. v. i.

FOTO: ARCHIV AUTORKY

MVDr. Eva Nagyová, DSc., působí v oblasti reprodukční biologie v Ústavu živočišné fyziologie a genetiky AV ČR v Liběchově. Disertaci „Cellular and molecular events associated with oocyte maturation in preovulatory follicles“ obhájila před komisí v oboru „Zoologie a fyziologie živočichů“ a získala vědecký titul „doktor biologicko-ekologických věd“.

TEORIE GRAFŮ

Kontext disertace vymezují dva hluboké otevřené problémy teorie grafů. Prvním z nich je hypotéza C. Thomassena o hamiltonovských kružnicích v hranových grafech, formulovaná v roce 1986. Hypotéza souvisí s obecnou otázkou, zda graf s dostatečně vysokou souvislostí musí obsahovat hamiltonovskou kružnici (kružnici procházející všemi vrcholy). Pro takto položenou otázku není obtížné najít příklady grafů, pro které je odpověď záporná. Pokud se nicméně omezíme na třídu tzv. hranových grafů, situace se změní a Thomassenova hypotéza tvrdí, že již 4-souvislé hranové grafy (tedy souvislé hranové grafy, které zůstanou souvislé i při odstranění libovolné množiny nejvýše tří vrcholů) obsahují hamiltonovskou kružnici.

Druhou motivaci disertační práce představuje tzv. Berge-Fulkersonova hypotéza, kterou poprvé publikoval D. R. Fulkerson v roce 1971. Týká se tzv. kubických grafů (tedy grafů, v nichž z každého vrcholu vycházejí tři hrany), a to konkrétně takových, které se nedají rozdělit na dvě navzájem nepropojené komponenty odstraněním jediné hrany (grafy „bez mostů“). Již od konce 19. století je známo, že takové grafy obsahují perfektní párování, tedy množinu hran pokrývající každý vrchol právě jednou. Ekvivalentní verze slavné věty o čtyřech barvách (dokázané v roce 1976 za významné pomoci počítače) říká, že každý kubický graf bez mostů, který se dá nakreslit v rovině bez křížení hran, je možné rozdělit na tři perfektní párování. Pro nerovinné grafy – tedy pro ty, pro něž takové nakreslení neexistuje – nemusí existovat ani zmíněné rozdělení na perfektní

párování. Berge-Fulkersonova hypotéza nicméně tvrdí, že v libovolném takovém grafu existuje šest perfektních párování, která pokrývají každou hranu právě dvakrát.

V práci zkoumám obě uvedené hypotézy z různých úhlů. Ve vztahu k Thomassenově hypotéze je do disertace zařazen zejména společný článek s Petrem Vránou (kolegou ze Západočeské univerzity v Plzni), kde se ukazuje, že 5-souvislé hranové grafy, ve kterých z každého vrcholu vychází alespoň šestihran, obsahují hamiltonovskou kružnici. Jde o nejlepší známý výsledek ve směru Thomassenovy hypotézy a pro jeho odvození bylo potřeba problém reformulovat v řeči tzv. hypergrafů. Hledání korektní formulace důkazu si vyžádalo několik let soustředěného úsilí. Další výsledky (získané společně s různými spoluautory) se týkají například tzv. dominujících kružnic v grafech typu snark nebo hamiltonovských kružnic v intervalových grafech.

Z Berge-Fulkersonovy hypotézy snadno vyplývá, že hrany každého kubického grafu bez mostů se dají pokrýt pěti perfektními párováními. I tento důsledek je dosud otevřeným problémem; jeden z výsledků zahrnutých v disertaci se vztahuje k otázce, jakou maximální část množiny hran je možné v takových grafech pokrýt pomocí dvou nebo tří perfektních párování. Část práce věnovaná struktuře párování zahrnuje také výsledky týkající se tzv. Fan-Raspaudovy hypotézy nebo cirkulárního hranového barvení. ■

TOMÁŠ KAISER,
Západočeská univerzita v Plzni

FOTO: ARCHIV AUTORA

Docent Tomáš Kaiser, pracovník Fakulty aplikovaných věd Západočeské univerzity v Plzni, obhájil před komisí Matematické struktury disertaci „Circuits and Matchings in Graphs“ a získal vědecký titul „doktor fyzikálně-matematických věd“. Disertace je komentovaným souborem 16 prací publikovaných v mezinárodních časopisech a zaměřených na hamiltonovskou teorii grafů a strukturu párování v grafech.

ZBERATELIA a ZBIERKY

Dejiny umeleckého zberateľstva predstavujú v súčasnosti jednu z najaktuálnejších tém dejín umenia. V stredoeurópskom prostredí sa táto téma spája predovšetkým s jednou z ústredných postáv Viedenskej školy dejín umenia, Juliusom von Schlossrom a jeho dnes už klasickou, v roku 1908 publikovanou prácou o dejinách zberateľstva v neskoréj renesancii. Programový záujem o túto problematiku v odbore dejín umenia však zaznamenávame až s nástupom sociálnych dejín umenia, najmä s publikáciami britského historika a historika umenia Francisa Haskella. Autorkina práca je súčasťou tohto metodologického trendu.

Dizertácia pozostáva z dvoch publikovaných kníh, ktoré na seba vzájomne nadväzujú: *Paintings of the 16th century Netherlandish masters. Slovak Art Collections* (Bratislava: Veda, 2006) a *Men of Taste. Essays on Art Collecting in East-Central Europe* (Bratislava: Veda 2014). Druhá z menovaných využíva výsledky znaleckého výskumu, ktorý vyústil do vzniku publikácie o nizozemských obrazoch 16. storočia a viac ako na znaleckú analýzu umeleckých diel samotných sa sústreďuje na historický, sociálny a ekonomický kontext, v ktorom umelecké diela ako zberateľské objekty fungovali. Deje sa tak na príklade piatich príbehov vybraných zberateľov spojených s Bratislavou a Viedňou, s presahom do ďalších európskych metropol: vojvodu Alberta Kazimíra Sasko-Tešínskeho (1738–1822), zakladateľa grafickej zbierky Albertina vo Viedni, grófa Jána Pálffyho (1829–1908), pôvodne majiteľa významnej časti zbierok Szépművészeti Múzea v Budapešti, cukrovníka baróna Karla Kuffnera (1847–1924), významného hydrologa a regulátora Dunaja Eneu Grazioso Lanfranconiho (1850–1895), a napokon historika umenia, grófa Antoina Edwarda Seilema (1901–1978), ktorý časť svojej kvalitnej umeleckej zbierky venoval Courtauldovmu inštitútu v Londýne.

Jednotlivé hĺbkové sondy do dejín stredoeurópskeho zberateľstva sú empiricky zakotvené v pôvodnom archívnom výskume. Ten tvoril východiskovú bázu pre výskum mobility umeleckých diel, sociálnych vzťahov a úlohy, ktorú tieto vzťahy zohrávali pri formovaní vkusových preferencií osobností zberateľov a následne pri budovaní ich zbierok. Autorka, nasledujúc Francisa Haskellu, sa v práci zámerne vyhýba širším zovšeobecneniam v presvedčení, že každá sociologická teória umenia a vkusu môže byť založená iba na veľkom počte individuálnych *case histories*. Je zrejme, že hlavným cieľom dizertácie nebolo napísať

syntetické dejiny zberateľského vkusu, či formulovať jeho teoretické základy. Zámerom bolo skôr upozorniť na doposiaľ relatívne málo preskúmaný „stredoeurópsky zberateľský priestor“, a na to, ako zbierky umeleckých diel a zberateľské aktivity spojené s týmto priestorom prispeli k medzinárodnému vývinu umenia a dejín umenia. ■

INGRID CIULISOVÁ,
Ústav dejín umenia
Slovenskej akadémie vied, Bratislava

FOTO: ARCHIV AUTORKY

Vedúca vedecká pracovníčka Ústavu dejín umenia Slovenskej akadémie vied doc. Ingrid Ciulisová, obhájila dizertačnú prácu „Zberatelia a zbierky“. Prácu obhájila pred komisiou Dejiny a teórie umění a získala vedecký titul „doktor historických vied“. V dizertácii, ktorá je výsledkom dlhoročného úsilia, pojednáva o umeleckých dielach, ako aj o stredoeurópskych zberateľoch a zbierkach nielen ako znalec, ale aj v širokom historickom a sociálnom kontexte dejín umeleckého zberateľstva od druhej polovice 18. do začiatku 20. storočia.

CERGE-EI slaví 25 let od založení

Na počátku devadesátých let minulého století bylo v plném proudu hledání nové koncepce vysokoškolského vzdělávání a výzkumu v Československu, což pro obor ekonomie platilo dvojnásob. Stát nutně potřeboval ekonomy, kteří na trhu nebyli. V roce 1991 proto vzniká při Univerzitě Karlově Centrum pro ekonomický výzkum a doktorské studium (CERGE), první moderní výzkumně-vzdělávací instituce v regionu. Záhy vzniká v roce 1992 i Národohospodářský ústav AV ČR (Economics Institute, EI), který je dodnes jediným pracovištěm Akademie věd v oblasti ekonomického výzkumu. Od svého založení NHÚ a CERGE spolupracovaly, což vyústilo v roce 1999 v ustavení společného pracoviště CERGE-EI. Za čtvrtstoletí existence se ekonomický institut CERGE-EI etabloval mezi instituce poskytující ekonomický výzkum a vzdělávání na světové úrovni.

Držitel Nobelovy ceny za ekonomii z roku 2004 Finn Kydland při přednášce na CERGE-EI

Kvalitní výzkum byl vždy základním pilířem činnosti NHÚ. V dobách ekonomické transformace se výzkum soustředil na empirické a teoretické analýzy transformačních procesů zejména v postkomunistických zemích střední a východní Evropy. Za výsledky v oblasti ekonomie transformace NHÚ i společné pracoviště CERGE-EI vysoce hodnotily též mezinárodní instituce.

V současnosti se vědečtí pracovníci věnují téměř všem hlavním proudům moderní ekonomie jak v oblasti základního teoretického a empirického výzkumu, tak i aplikovaného výzkumu, který se uskutečňuje především v rámci projektu Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA). Činnost think-tanku IDEA je dále posílena v rámci *Strategie AV21*, v níž NHÚ koordinuje výzkumný program *Efektivní veřejné politiky a současná společnost* a prostřednictvím pokročilých empirických výzkumů analyzuje systém výzkumu, vývoje a inovací v České republice.

Vysokou kvalitu základního výzkumu NHÚ i CERGE-EI nejlépe dokazuje jejich mezinárodní hodnocení, úspěšnost v získávání výzkumných grantů a publikační činnost. V uplynulém roce uskutečnila Akademie věd mezinárodní hodnocení svých pracovišť za období 2010–2014, které bylo v ČR bezprecedentní rozsahem a kvalitou jeho přípravy a zajištění. Hodnotící oborová komise, jež vysoce ocenila kvalitu NHÚ i jeho aktivit,

ve své závěrečné zprávě označila NHÚ „[...] za pracoviště světové úrovně, jedno z vedoucích výzkumných center na evropském kontinentu s excelentním publikačním výkonem, širokým výzkumným portfoliem, s jasnou profilací týmu v souladu s nejlepšími pracovišti v Evropě a USA a s důrazem na kvalitu publikací před jejich kvantitou a s dvojúrovňovým systémem řízení kvality složeným z mezinárodního poradního sboru a z Výkonného a dozorčího výboru“.

Ačkoliv instituce není velká, získali výzkumníci NHÚ mnoho českých grantů a slavili úspěchy i v 6. a 7. rámcovém programu EU a nyní v programu *H2020*. NHÚ řeší ESFRI (European Research Infrastructures) projekt SHARE, jehož cílem je analýza zaměstnanosti a zdravotního stavu starší evropské populace. Je zatím jedinou českou institucí, která získala prestižní European Research Council grant z ekonomie a je mezi prvními dvěma držiteli těchto grantů v oboru společenských věd. Začínající grant se zaměřuje na teorii racionální nepozornosti a její aplikace ve veřejných politikách i jiných oblastech chování jedinců.

Podle nejuznávanějšího mezinárodního srovnání zveřejňovaného *Research Papers in Economics* (RePEc) se CERGE-EI celosvětově řadí do 5. percentilu akademických ekonomických institucí. V dalším komplexním hodnocení, které provádí Social Science

Josef Zieleniec a Jan Švejnar při slavnostním projevu na oslavě 25. výročí založení CERGE-EI

Research Network (SSRN), se umísťuje ve 2. percentilu mezi více než 1500 ekonomickými institutů a výzkumnými centry.

Od založení CERGE-EI publikovali jeho výzkumníci přes 500 odborných článků v mezinárodních impaktovaných ekonomických odborných časopisech včetně 11 článků – z toho devět jen od roku 2010 – v nejprestižnějších časopisech „top five“. V České republice vyprodukovalo 76 % všech ekonomických publikací v nejvyšším decilu ekonomických časopisů s impakt faktorem.

Vzdělávání a popularizace výzkumu

Kromě výzkumné spolupráce v rámci CERGE-EI pracovníci participují i na výchově výzkumníků v rané fázi jejich vědecké kariéry. Doktorský program je akreditován nejen v ČR, ale na základě „absolute charter“ udělené Radou regentů státu New York má pracoviště právo udílet titul Ph.D., který je plně uznávaný v USA.

Od roku 1991 vychoval institut 157 doktorských a 536 M. A. absolventů pocházejících z celého postkomunistického regionu, kteří nacházejí uplatnění ve vědecko-výzkumných, veřejných i komerčních institucích v regionu i v západní Evropě a Severní Americe. Základním kamenem výchovy juniorních výzkumníků je samozřejmě kvalitní mezinárodní výzkumný tým: vědečtí a tvůrčí pracovníci se najímají na mezinárodním konkurenčním trhu při striktním zákazu „inbreedingu“.

Přirozeným aspektem je též popularizace výzkumu pořádáním výzkumně-vzdělávacích akcí pro akademiky, studenty i veřejnost. Jde například o více než 1000 výzkumných seminářů převážně zahraničních odborníků, desítky prestižních mezinárodních konferencí a veřejných přednášek významných osobností oboru včetně 15 držitelů Nobelovy ceny za ekonomii.

Klíčová podpora ze strany Akademie věd a Univerzity Karlovy

Od založení CERGE-EI se důležitost institucionální podpory Akademie věd a Univerzity Karlovy v Praze neustále zvyšovala. Tato skutečnost se jeví jako klíčová – a jak zdůrazňuje současný ředitel CERGE-EI doc. Michal Kejak, „žádný z těchto úspěchů by nebyl možný bez kontinuální podpory našich mateřských institucí“. V tomto směru je zvláště důležité, že AV ČR rozděluje institucionální podporu nejen na základě velmi nedokonalé vládní metodiky hodnocení výzkumu, ale i prostřednictvím vlastního hodnocení.

Více o CERGE-EI, včetně jeho poslání, možností studia a oblastí výzkumu, naleznete na www.cerge-ei.cz. ■

ONDŘEJ LUKÁŠ,
CERGE-EI, společné pracoviště
Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i.
a Univerzity Karlovy

Předseda Akademie věd ČR Jiří Drahoš předává Cenu Karla Engliša držitelů Nobelovy ceny za ekonomii a členovi Výkonného a dozorčího výboru CERGE-EI Christopheru Simsovi.

PRO DOBRÉ JMÉNO ČESKA

MARINA HUŽVÁROVÁ

Novinku pro podporu lepší koordinace zahraničních aktivit v nejrůznějších oblastech představili veřejnosti ministr zahraničních věcí ČR Lubomír Zaorálek spolu s pověřeným ředitelem Českých center Zdeňkem Lyčkou. Jde o nový webový portál, který umožní české iniciativy v zahraničí, a to jak státní, tak soukromé, nejen mapovat a koordinovat, ale také spoluvytvářet, protože je otevřený všem zájemcům.

Ministr zahraničních věcí České republiky Lubomír Zaorálek (uprostřed) s ředitelkou Odboru veřejné diplomacie MZV Kristinou Larischovou a Zdeňkem Lyčkou, pověřeným ředitelem Českých center při tiskové konferenci v Černínském paláci

„Snažíme se, aby prezentace České republiky v zahraničí nebyla roztržena. V oblasti průmyslu se to již částečně povedlo, a tak se v současnosti soustředíme na oblast kultury,“ uvedl při červnové prezentaci v Černínském paláci ministr Lubomír Zaorálek. Bezplatný informační portál, který má poskytnout institucím i jednotlivcům platformu ke sdílení informací a případnému navazování spolupráce, nese lakonický název *Czechplatform.cz*. Provozují ho Česká centra, která z titulu své hlavní náplně a zadání propagují naši republiku v zahraničí. Připomeňme, že se centra zrodila po vzniku samostatné České republiky a v současnosti mají 22 poboček ve 20 zemích na třech kontinentech; zatím poslední bylo otevřeno před třemi lety v Soulu.

Portál je záměrně jednoduchý – neobsahuje rušivé vizuální prvky, naopak odkazuje rovnou na webové stránky organizátorů jednotlivých aktivit. Za projektem stojí člověk s dlouhodobou diplomatickou zkušeností, který mj. sám vedl České centrum ve Stockholmu, byl naším velvyslancem v Dánsku a do konce letošního června řídil z pověření pana ministra ústředí Českých center v Praze, dr. Zdeněk Lyčka. Zkušenost s nedostatkem informací o kulturních aktivitách v tom nejširším slova smyslu vycházela z jeho vlastní praxe. Navíc doposud chybělo prostředí umožňující monitorovat všechny zahraniční prezentace i kvůli tomu, že by bylo otevřené nejen pro všechny relevantní státní instituce, ale nabídlo také

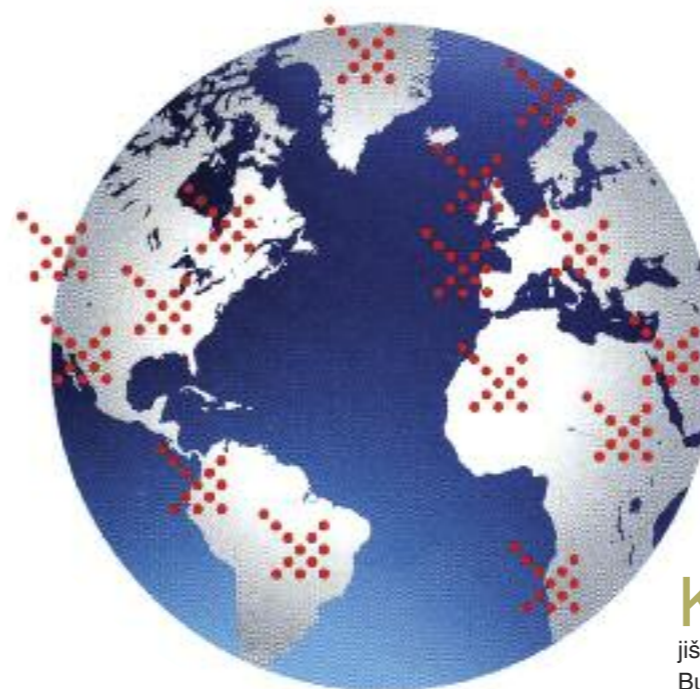
prostor individuálním aktérům, kteří se v zahraničí prezentují bez oficiální podpory.

Určitou obdobu propagačních středisek mají snad všechny země. Pokoušejí se i o podobnou společnou platformu? Co je cílem projektu „Czech-platform“ a komu je určen?

Účelem je vytvořit prostředí pro mapování aktivit českých kulturních a kreativních průmyslů v zahraničí realizovaných ze státních i soukromých zdrojů. Nabídnout prostor pro vzájemnou spolupráci, koordinaci a zefektivnění české zahraniční prezentace. Poskytnout bezplatně službu českým aktérům, kteří se prezentují ve světě a chtějí, aby se o jejich aktivitách vědělo. A také získat nástroj pro zpětnou vazbu prezentace v zahraničí, ucelené statistické údaje pro plánování i hodnocení. Za cílové uživatele považujeme ministerstva, státní instituce, VŠ, umělecké agentury, kurátory, organizátory festivalů, ale také nezávislé umělce, vědce a další zájemce. Jednoduchý portál může bezplatně využít každý, kdo plánuje prezentaci svého projektu v zahraničí a chce, aby se o něm vědělo. To se týká také kulturních institucí, které jednotlivé umělce zastupují. Stačí vyplnit akci v systému, netřeba předchozí registrace. Uveřejněné informace se dostanou k českým subjektům v zahraničí, tedy k zastupitelským úřadům, českým centrům, krajským spolkům, bohemistům a dalším organizacím. Mohou nabídnout spolupráci, zvýšit povědomí o konané akci, případně poskytnout aktuální služby. Mohou také navrhnout větší akce, jako jsou například české dny, týdny, sezony apod., se zapojením většího množství partnerů, sdílením finančních prostředků a intenzivnějším oslovením cílových skupin.

S kulturním bohatstvím každé země je velmi těsně spjata také věda – s tímto vědomím jste vyrázili do světa na veleúspěšnou „spanilou jízdu“. Co vše propagace české vědy zahrnuje?

Představujeme nové inovativní projekty a upozorňujeme na potenciál českého výzkumu a vývoje. Rozvíjíme spolupráci s univerzitami, vysokými školami

v podobě přirozené, jak existuje bez přičinění člověka, i v podobě umělé, jak jej člověk vytváří a buduje. S velkým ohlasem se setkává výstavní projekt o historii a současnosti fenomenální stavebnice *MERKUR*, která rozvíjí technické myšlení, stala se nejen základnou mnoha domácích kutilů a budoucích vědců, ale také prototypem Wichterlova čokoostroje.

K vědě a vzdělání se jistě sluší doplnit, že česká centra spolupracují s univerzitami a ve své síti zajišťují stáže českých studentů. A také, že v Berlíně, Budapešti, Bukurešti, Kyjevě, Londýně, Miláně, Mnichově, Moskvě, New Yorku, Paříži, Sofii, Tokiu, Varšavě, Vídni a od letoška i Bratislavě vyučuje přes 50 lektorů češtinu včetně zprostředkování certifikovaných zkoušek.

Popřejme, aby radary českých center – nově symbolizované prostřednictvím teček ve tvaru šipky – naváděly na místa akcí v zahraničí, jak je smyslem projektu *Czechplatform*, i naše vědce. ■

a odbornými institucemi. Našími významnými partnery jsou zejména Akademie věd ČR a její jednotlivé ústavy, British Council, Česká inovace, Národní technické muzeum a Technologická agentura ČR. Dále iniciujeme výstavní projekty odhalující historii, současnost i blízkou budoucnost naší vědy a výzkumu. Jsme partnery české části mezinárodní soutěže *FameLab*, kterou organizuje British Council. Loni jsme poprvé udělili Cenu Českých center za rozvoj mezinárodní vědecké spolupráce, a to MUDr. Pavlu Tomšíkovi za úspěch právě ve zmíněné soutěži *FameLab 2014*. Spolupracujeme s Českou inovací o. p. s., která organizuje festival *ČINFEST* a jako partner soutěže Česká inovace jsme prezentovali vítězné projekty z let 2014 a 2015 doma i v zahraničí (beton přenášející světlo LiCrete, vozidlo ELBEE, Pitná voda a peletky z prasečí kejdy, MAGIC BOX nebo Pohybový závitový mechanismus). Zapojujeme se do Týdne vědy a techniky AV ČR.

Rozrůstá se vám i cyklus výstavních projektů zaměřených na vědu. Které se těšily největší pozornosti?

Úžasně se nám osvědčila expozice *Otto Wichterle: Příběh kontaktní čočky* – v zahraničí už se představila na 40 místech. *Česká věda bojuje s viry* je název výstavy v podobě třímetrového fullerenu ztvárněného výtvarníkem Jáchymem Šerých, která seznamuje s prof. Antonínem Holým a jeho objevy. Příznačný název nese výstava *Bedřich Hrozný – 100 let od rozluštění chetitského jazyka*, která světu připomíná výročí výjimečného objevu českého vědce Bedřicha Hrozného. Doprovází ji zvuková instalace českého umělce Pavla Sterce a promítání filmové smyčky sestříhané z dobových dokumentů. A také projekt *NA-NORMÁLNÍ SVĚT.CZ 2015* představující nanosvět

VŠECHNA FOTA: MARINA HUŽVÁROVÁ, AKADEMICKÝ BULLETIN

Česká centra vnímají vědu jako součást národní kultury. Zatímco horní snímek patří expozici o životě a díle Antonína Holého na loňské světové výstavě EXPO v Miláně, dolní obrázek zachycuje nápaditou periodickou tabulku kulturních akcí Českého centra v rumunské Bukurešti z roku 2012.

NOC FILOZOFIE/ /NUIT de la PHILOSOPHIE

**Noc ze čtvrtka
16. na pátek 17. června
2016 byla v hlavním
městě ČR naprosto
výjimečná: byla totiž
svědkem první „Noci
filozofie/Nuit de la
philosophie“ v Praze
a ve střední Evropě.**

VŠECHNA FOTA: ARCHIV FLÚ AV ČR

Filosofický ústav AV ČR, Filozofická fakulta UK, platforma CEFRES, Francouzský institut v Praze a Národní galerie v Praze pozvaly všechny zájemce k večernímu a nočnímu dialogu s významnými filozofy z České republiky, Francie, Maďarska, Polska a Slovenska a nabídly jim bohatou škálu akcí spojených tématem *Obrazy, věda a politika*. A proč zrovna v noci? To organizátoři vysvětlili slovy dvou významných filozofů, kteří patří nepochybně k nejvýznamnějším účastníkům akce: profesorů Jana Sokola a Jiřího Příbání: „Už za soumraku létá Minervina sova a když se setmí, jdou počestní lidé spát. Utichá spěch a shon, nic už se nemusí, takže noc může být čas pro filosofii, pro krásné myšlenky, které nejsou k něčemu.“ (Jan Sokol)

„Zatímco na umění se většinou chodíme dívat za denního světla, noc si necháváme pro filosofování. Spojit filosofii s uměním je proto stejně tak přirozené, jako spojit den s nocí, protože krása i moudrost se nejlépe ukazují buď za soumraku, nebo za rozbřesku.“ (Jiří Příbání)

První *Noc filozofie* v Praze představuje pozoruhodný příklad součinnosti mezi Francií a zeměmi Visegrádské skupiny, které touto akcí nabízejí možnost z různých hledisek diskutovat o žhavých filozofických, etických a politických otázkách zahrnujících taková podtémata, jako jsou transhumanismus, vztah člověka a zvířete, klonování, ekologie a další. Z hlavních debat a velkých přednášek jmenujme alespoň následující: Moc obrazů; Válka a násilí; Je třeba vylepšovat člověka?; Biopolitika, nebo kosmopolitismus? či Filozofie migrační situace. Krátké přednášky pokrývají problematiku jako: Brát zvířata vážně: co se změní v etice a politice; Existuje život po práci? Stručný

nástin postkapitalistické obraznosti; Od environmentalismu po ekologismus; Co je to osoba?; Konce multikulturalismu a bezpočet dalších.

Mezi osobnostmi současné filozofie mohli návštěvníci potkat kromě již jmenovaných Jana Sokola a Jiřího Příbání také například Miroslava Petříčka, Petra Kotátka či Tomáše Hříbka, ze zahraničních pak Étiennea Balbara a Étiennea Tassina z Francie, Antonia Negriho, který se narodil v Itálii a působí ve Francii, Jana Sowa z Polska, Ádáma Takácse či Gáspára Miklóse Tamáse z Maďarska a mnoho dalších.

Tisková konference, která se konala 9. června 2016 v budově Akademie věd ČR na Národní 3 v Praze, představila organizátory, náplň a cíle první *Noci filozofie*: prof. Petr Drulák, politický tajemník Ministerstva zahraničních věcí konstatoval, že tato akce je příznivá pro Českou republiku přinejmenším ze dvou důvodů: První je, že po Paříži, Londýnu, Berlíně a New Yorku se dějištěm *Noci filozofie* stala právě Praha, takže naše hlavní město je ve velmi dobré společnosti. Za druhé jde o projekt česko-francouzský, přičemž s Francií máme velmi kvalitní vztahy a strategické partnerství, je to však také projekt francouzsko-visegrádský. S poukazem na potřebu propojení filozofie a politiky podotkl, že v politice často chybí státníci. Citoval přitom H. Kissingera, podle něhož v sobě státník musí sdružovat dva obtížně slučitelné prvky: na jedné straně musí být dokonalý praktik politiky, praktik moci, ale na druhé straně musí být i filozof. Proto je dobře, že se *Noc filozofů* těší i zájmu politiků.

Jeho Excelence Jean-Pierre Asvazadourian, velvyslanec Francie v ČR, krásnou češtinou vyzdvihl hlavní smysl a cíle celé akce: totiž rozvíjet vazby mezi francouzskými a středoevropskými filozofy, dále umožnit

široké veřejnosti diskutovat s filozofy o významných otázkách současnosti a zatřetí debatovat o chápání obrazu v současném umění: řada příspěvků se zaměřila na komentáře k uměleckým dílům a filmům.

Dr. Tatána Petrasová, tajemnice vědeckých informací AV ČR, zdůraznila, že Akademie věd se tohoto projektu zapojila především proto, že jako největší vědecká instituce chce kultivovat veřejný diskusní prostor, což považuje za důležité zejména v situaci, kdy se otevírají otázky typu, zda má Evropa jít nadále společně, nebo nikoli, kdo má vstupovat do tradic evropské kultury i politické kultury apod.

Dr. Ondřej Ševeček, ředitel Filozofického ústavu AV ČR, podotkl, že on i jeho kolegové vnímají důležitost zapojení filozofie a obecně společenských věd do veřejného prostoru zejména v zemích s historickou zkušeností z totalitního období, kdy za minulého režimu byla argumentace společenských věd a tzv. vědecky řízených společností často zneužívána. Interence těchto oborů do veřejného prostoru je v tomto kontextu vždy komplikovaná, ale průběh času na

druhou stranu ukazuje, že překonávání akademických bariér a diskurzů představuje velmi důležitý způsob komunikace. To se podle Ondřeje Ševečka stalo také důležitou motivací pro pořádání *Noci filozofie*, v níž jde skutečně o interakci s návštěvníky, kdy odborníci čelí otázkám přichozících nezátžených akademickou zkušeností. Akce tohoto typu podle jeho slov vždy umožňují „sáhnout si“ na aktuální myšlenkové trendy ve společnosti. Za jednu z velkých přidaných hodnot *Noci filozofie* považuje samozřejmě přítomnost více než pěti desítek špičkových myslitelů z různých zemí a rozdílných prostředí, jejichž prostřednictvím lze v různorodých formátech předvést určité typy reflexí soudobého dění v našich evropských společnostech.

Další účastníci tiskové konference zdůrazňovali rozmanitost forem i témat nabízených v *Noci filozofie* i její důraz na úzkou vazbu mezi politikou a filozofií, mezi vědou a politikou atd. ■

JANA OLIVOVÁ

První filozofické ponocování

Říkává se, že noc patří filozofům, a něco na tom jistě bude. První pražská Noc filozofie přesto podtrhla ještě něco jiného: totiž že noční čas filozofy nijak nenutí k filozofování nad „nočními“, ode dne odtrženými tématy a že tomu snad dokonce bývá docela naopak. O co méně se mezi 19. hodinou večerní a 3. hodinou ranní vykládalo o velkých postavách z dějin filozofie, o to více se diskutovalo o živých problémech současnosti spadajících do poměrně široce zvoleného tématu Noci: „Obrazy, věda a politika“.

Vyzvat k účasti více než pět desítek filozofů – žen i mužů – z pěti různých zemí (za zvláštní povšimnutí stojí neotřelá a efektivní součinnost Francie a zemí Visegrádské skupiny), rozkročit se přes Vltavu do dvou různých míst (Veletržní palác a hlavní budova FF UK),

zvolit si navíc „všední noc“ vklíněnou mezi noci muzejní a kostelní, ale také do středu maturitního a zkouškového období, a nenaslibovat nadto k intelektuálnímu zážitku nic víc než kávu tekoucí proudem, to vše pro organizátory jednoduše znamenalo vzít na sebe riziko neúspěchu, který se ovšem nekonal. S filozofií nakonec ponocovalo přes 2000 návštěvníků, jimž viditelně nevadilo pohybovat se mezi třemi jazyky, jež mimochodem události dodávaly sympatickou kosmopolitní atmosféru.

Když už jsme u toho, mezinárodní povaha první *Noci filozofie* výrazně odlišila její pražské provedení od podobných projektů, které se v minulosti konaly v jiných světových metropolích. Její výrazně francouzský *esprit* byl dán ovšem předem, protože nápad vzešel z platformy vědecké francouzsko-české spolupráce v humanitních a společenských vědách, kterou společně od roku 2014 tvoří Univerzita Karlova v Praze, Akademie věd ČR a Francouzský ústav pro výzkum

**Na snímku vlevo
filozof
Miroslav Petříček
z Filozofické
fakulty UK**

Na snímku Petr Košťátko z Filosofického ústavu AV ČR

ve společenských vědách (CEFRES). Úspěšná *Noc filozofie* se tak dost možná stala tím nejviditelnějším důkazem mimořádně kvalitně obnoveného a stejně dobře vedeného CEFRES, jehož ředitelkou je francouzská literární vědkyně a historička Clara Royer, který teprve nedávno identifikoval své nové poslání. V Paříži se před pár lety o „svou“ noc filozofie postarala slavná École Normale Supérieure; v Praze se k CEFRES, Filozofické fakultě UK a Filosofickému ústavu AV ČR přidaly ještě Francouzský institut a Národní galerie, a to s takovou samozřejmostí, že si organizační spletitosti takto velkolepé události v jejím průběhu nikdo z hostů a návštěvníků jistě ani nepovšiml.

Noc filozofie byla namnoze také nocí umění. Vedle ve skutečnosti jen málo klasických přednášek (zvláště důraz patřil srozumitelnosti výkladu a sdílení slova s posluchači) připravili organizátoři pro noční publikum také filmové projekce, koncerty, výstavy, jejich komentované prohlídky, veřejná čtení – zkrátka leccos, co společně podlamovalo zdraví romanticko-blahovolné představě o filozofii praktikované výhradně nad zlomyslně psanou knihou, které je normální nerozumět. Všechno zde bylo jinak a nešlo přitom jen o formát: přemýšlelo se o ekologii, klonování, o proměnách vztahů mezi člověkem a zvířetem, ale také o transhumanismu, éře umělé zdokonaleného lidství, které se vlivem pokroků v biomedicíně, umělé inteligenci, robotice apod. stává naší faktickou, třebaže eticky diskutabilní možností. Skutečnost, že filozofie patří do světa, v němž žije každý jeden z nás, bylo samozřejmě mimo veškerou pochybnost také v diskusích o ještě bezprostředněji politických otázkách, ať už šlo o války a migrace, tzv. biopolitiku, multikulturalismus,

postavení cizince nebo třeba o potávku bezpečí, která někdy hladově ukusuje z našich svobod. Nikoli jako temná tečka, ale jako intelektuální problém pak zaplnila celý jeden sál ještě před třetí hodinou ranní problematika filmového ztvárnění apokalypsy.

Atmosféra pařížské noci filozofie, která byla pro Prahu přiznaným vzorem, připomínala některým jejím účastníkům časy přeplněných a energií a napětím nabitých poslucháren ovládaných Michelelem Foucaultem, Jacquesem Derridou nebo Gillesem Deleuzem. Těžko říci, s čím srovnávat atmosféru filozofické noci pražské. Tedy unikát? Jedinečná jistě byla, nikoli ale způsobem, jakým taková může být jakákoli noční show. Snad nejvýraznější bylo v tom probdělém filozofování nadšení ze společného přemýšlení a ze společného zájmu o přemýšlení, a to tím spíše, že sám tento zájem čelí v poslední době znepokojujícím, protože nikoli bezprecedentním atakům. Je tak nakonec k úvaze, co vlastně nečekaný projev sympatií k filozofii může znamenat. V jednom novinovém komentáři se v této souvislosti objevilo vysvětlení, podle kterého mají Češi ve zvyku myslet, (až) když jde do tuhého – bouřlivá doba by tedy filozofii přirozeně prospívala. Takovému výkladu by ovšem docela jistě vzdorovali sociologové, kteří „postmaterialistické“ zájmy spojují mnohem spíše se společnými blahobytnými a stabilními, nikoli rozjitřenými. I obecněji vzato lze možná litovat, že se žádný sociologický průzkum publika pražské *Noci filozofie* nekonal. Na druhou stranu se dá o leccems vážně přemýšlet i bez přesných analýz návštěvnosti, třeba na základě jen zběžného pozorování výrazně mladého publika, které se filozofii rozhodlo – alespoň pro tentokrát – věnovat takřka celou noc. Nestálo by za to ucházet se o jeho pozornost a přízeň také mimo takový sváteční den, jak je tomu například v již zmiňované Francii, v níž se filozofii jako samostatné disciplíně věnují studenti posledního ročníku všech typů středních škol? První pražská *Noc filozofie* ukázala přinejmenším to, že „vousatost“ tohoto oboru mimo vši pochybnost není přímo úměrná jeho stáří; a ovšem také že kdyby šlo jen o sbírání dobrých důvodů, proč se s filozofií setkávat nejen v hodinách nočních, nebylo by vlastně celé jedné probdělé noci ani zapotřebí. ■

JAN MARŠÁLEK,
Filosofický ústav AV ČR, v. v. i.

JAK BÝT LÉPE VIDĚT

Zastřešujícím tématem pátého ročníku neformálního setkání popularizátorů vědy se stalo motto „jak být lépe vidět“, čemuž odpovídaly i dvě odborné přednášky na téma „Věda, média a PR“. Zatímco v první přednášce Ondřej Vrtiška, redaktor časopisu *Vesmír*, účastníkům prozradil, čeho se při psaní textů do médií (novin, časopisů, tiskových zpráv) vyvarovat, v druhé Dita Fuchsová, lektorka komunikačních dovedností a PR poradkyně, radila, jak výzkum efektivněji zviditelnit nejen v televizi, ale také na sociálních sítích a webových stránkách.

OBĚ FOTO: STANISLAVA KYSELOVÁ, AKADEMICKÝ BULLETIN

Zkušenosti a vzájemnou inspiraci k novým nápadům si 14. června 2016 v Lannově vile vyměnilo 58 popularizátorů z 30 institucí, přičemž 20 z nich představilo 26 rozličných projektů.

Účastníci kteří během vystoupení mj. vysvětlovali, jak zviditelnit své projekty, se shodli, že popularizace vědeckých projektů vyžaduje čas, energii, vytrvalost, víru v projekt, trpělivost s byrokracií, zdokonalování se v moderních technologiích, spolupráci s dalšími subjekty. Pokusy a cvičení připravila následující pracoviště:

1. *Ústav struktury a mechaniky hornin AV ČR* (Ing. Lenka Matulová a Ing. Michaela Vondráčková-Steinrová) umožnil účastníkům pracovat s geopolymem – potenciálně (nejen) stavebním a uměleckým materiálem, jehož kořeny podle všeho sahají až do

starověku. Popularizátoři se shodli, jaká je škoda, že materiál nelze prozatím sehnat i mimo laboratoř ústavu.

2. *Ústav pro jazyk český AV ČR* (dr. Markéta Pravdová) připravil (nejen) gramatické cvičení, díky němuž se mnozí ocitli opět ve školní lavici.

3. *Ústav experimentální botaniky AV ČR* (Mgr. Markéta Fílová) ukázal, jak se pořizují snímky rostlin pod mikroskopem – popularizátoři si mohli vyfotografovat tyčinky, pestíky, žilnatinu a pilová zrna různých rostlin; a získali tak přírodní detaily a obrázky, za což byli odměněni živou masožravou rostlinkou.

4. *Úžasné divadlo fyziky* (Mgr. Barbora Mikulecká) připravilo pokusy z batůžku divadla ÚDiF.

5. *Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni* (dr. Ota Kéhar, Ph.D.) předvedla, že se běžně nepoštěstí dostat rybičku do akvária vrtačkou, natož dohodit ze Země na Měsíc – ovšem na workshopu bylo všechno možné.

6. *Historický ústav AV ČR* (dr. Jiří Martínek) – příspěvek „vycházky po hřbitovech“ nečekaně vyústil ve speciální program: od představování projektu se přešlo k debatě o konkrétních hřbitovech a hrobech. ■

Isd

Jak dostat rybičku do akvária vrtačkou předvedl Ota Kéhar ze Západočeské univerzity v Plzni.

O MOBILITĚ VÝZKUMNÍKŮ V ZEMÍCH VISEGRÁDU

Státy Visegrádu čelí vlivem společného historického vývoje v evropském VaVal společným výzvám a vzájemné předávání zkušeností je přirozené. V tomto duchu uspořádaly styčné kanceláře pro VaVal České republiky, Slovenska, Maďarska a Polska v Bruselu 14. června 2016 seminář o mobilitě mladých výzkumníků. Vystoupili na něm zástupci národních orgánů a institucí, kteří mají na starosti tvorbu a implementaci politik na podporu mobility výzkumníků, ale také výzkumníci, jež se podělili o zkušenosti s národními, bilaterálními a mezinárodními programy.

Jiřina Fryčová z odboru pro výzkum a vývoj MŠMT představila národní strategii, rozpočet a konkrétní schémata na podporu mezinárodní spolupráce, včetně využití operačního programu OP VVV na zapojování ČR do Evropského výzkumného prostoru prostřednictvím akčního plánu na rozvoj strategie lidských zdrojů výzkumných institucí (tzv. HRS4R), podpory genderové rovnosti, schématu ERC.cz nebo možností národní podpory pro kladně hodnocené žadatele o granty MSCA IF (Marie Skłodowska-Curie Actions, Individual Fellowship), kteří ale nemohli být financováni z rozpočtu H2020. Politoložka Jana Vargovčíková z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy hovořila o zkušenosti s bilaterálními schématy nebo o působení v polském kampusu College of Europe – Natolin. Panelovou diskusi moderovala původem irská výzkumnice Mary O'Connell; ta v současnosti působí jako ERA Chair na Masarykově univerzitě v Brně a v CEITEC, jediné instituci v ČR,

kteří tento prestižní evropský grant získala. Za účasti Bodo Richtera z Evropské komise se živě debatovalo například o důvodech nízké účasti výzkumníků v evropských programech mobility. Řečníci se shodli, že studenti a mladí badatelé ze středoevropských univerzit jsou v evropské soutěži po odborné stránce konkurenceschopní. Jednu ze zásadních bariér ale tvoří omezené kontakty starší generace akademiků, kteří mladým výzkumníkům navzdory často špičkové odborné přípravě nemohou zprostředkovat spolupráci v zavedených výzkumných sítích starých členských států. Tato skutečnost je podle Mary O'Connell příčinou fakticky neopodstatněného nižšího sebevědomí, které však je v silně konkurenčním prostředí výzkumu klíčové. A právě mobilita je nejlepším způsobem, jak tuto oslabenou imunitu vzpružit.

Více informací, program a prezentace řečníků naleznete na www.czelo.cz.

S Kateřinou Falk nejen o laserech

Na další vydání *Science Café*, neformální debaty o vědě pravidelně pořádané kanceláří CZELO, přijala pozvání Kateřina Falk z Fyzikálního ústavu AV ČR. Od roku 2015 zastává seniorskou výzkumnou pozici v projektu ELI Beamlines v dolních Břežanech a věnuje se základnímu experimentálnímu výzkumu v programu fyziky plazmatu a vysokých hustot energie. Kateřina Falk se do ČR vrátila po téměř tříletém působení ve skupině fyziky plazmatu národní laboratoře Los Alamos v Novém Mexiku, kam odcestovala, když získala doktorát na univerzitě v Oxfordu za práci v oblasti atomové a laserové fyziky. Kromě výzkumu se věnuje také popularizaci vědy. Ve spolupráci s Národním kontaktním centrem gender a věda Sociologického ústavu AV ČR se například účastní projektu *Mentoring pro středoškolačky*, jehož záměrem

je nabourat stereotyp nízkého zájmu dívek o studium technických a STEM oborů, a příležitostně vystupuje i veřejně – naposledy například na mezinárodním festivalu populárně-vědeckých filmů AFO v Olomouci. Zkušenostem se studiem, výzkumem v zahraničí

OBĚ FOTO: ARCHIV CZELO

a cestováním rovněž věnuje osobitý blog *Per Aspera Ad Astra* (viz <http://katjafalk.blogspot.be>).

Kateřina Falk svým uvolněným, skromným, ale přitom poutavým projevem bruselské publikum oslovila. Akce se zúčastnili jak úředníci Evropské komise, tedy tvůrci evropské výzkumné politiky, tak současní či bývalí výzkumníci, projektoví úředníci ze soukromého i veřejného sektoru a samozřejmě vědeckí nadšenci. Probírala se témata vědecká, politická i společenská: od významu evropského centra excelence ELI Beamlines v Dolních Břežanech, předpojatosti Evropanů vůči americkému vojenskému výzkumu, financování

vědy a glorifikace aplikovaného výzkumu, hodnocení vědy, měření excelentnosti badatelské práce, aleatoriky výzkumných kariér, přes postavení žen ve vědě, výuku fyziky na českých školách až po paralely mezi základním výzkumem a uměleckou činností. Je-li pravdivé rčení, podle něhož vzpomínané osoby stihne škytavka, toho večera vykazovaly pravděpodobně zvýšenou aktivitu brániční nervy dr. Jiřího Grygara, protože Kateřina Falk jej zařadila do plejády osobností, které přispěly k zažehnutí její vášně pro astrofyziku, společně s Carlem Saganem či Jocelyne Bellovou. ■

Zleva: Ivan Cimrák (Žilinská univerzita v Žiline, SK), Piotr Sułkowski (University of Warsaw, PL), Jana Vargovčíková (Univerzita Karlova v Praze, CZ), Bodo Richter (EK) a Mary O'Connell (CEITEC, Masarykova univerzita, CZ)

Budoucnost lesů

Česká styčná kancelář pro výzkum, vývoj a inovace zorganizovala 2. června 2016 půldenní odbornou konferenci *Future of the Forest – Czech contribution to challenges for European research and policies*.

Budoucnost lesů a lesnického sektoru představuje výzvu pro vědce na celém světě a dotýká se mnoha vědních oblastí. Účastníci se zaměřili mj. na dopady globální změny a měnící se klima a roli výzkumu v této oblasti, nutnost trvale udržitelného hospodaření a výzvy, jimž sektor čelí. Diskutovaly se rovněž analýzy a krátkodobé/dlouhodobé scénáře poskytující podklady pro odpovědné rozhodování. Řečníci vyzdvihli potřebu realizovat výzkumné a vzdělávací aktivity a celospolečenské zapojení, nutnost globálního pohledu a dlouhodobost lesnického hospodaření, jakož i kvalitnější koordinaci výzkumu a inovací a jejich praktické uplatnění včetně informací o přizpůsobení se změně klimatu, které napomohou při zavádění efektivnějších procesů, lepšímu využívání zdrojů a snížení negativních dopadů na lesy. Udržitelné lesní hospodářství a zachování biologické rozmanitosti je nutné, aby lesy byly schopny plnit

ekologické, ekonomické a sociální funkce na místní, národní a globální úrovni. Přednášející dále shrnuli politické, environmentální a socioekonomické výzvy pro trvale udržitelné hospodaření v lesích.

Z České republiky vystoupil poslanec evropského parlamentu a místopředseda Výboru pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin EP Pavel Poc, doc. Radek Pokorný z Ústavu výzkumu globální změny AV ČR a doc. RNDr. Tomáš Hlásny z České zemědělské univerzity v Praze. Zástupce Evropské komise rovněž komentoval EU strategii v oblasti lesnictví. Akce se zúčastnili zástupci Evropské komise, Evropského parlamentu a představitelé vědecké komunity působící v této oblasti v České republice i v zahraničí.

Více informací, program a prezentace řečníků naleznete na www.czelo.cz. ■

SOŇA JAROŠOVÁ a PAVLÍNA PANCOVÁ ŠIMKOVÁ, CZELO – Česká styčná kancelář pro výzkum, vývoj a inovace v Bruselu, Technologické centrum AV ČR

MAQÁMY

Na konci 10. století vznikl nový žánr klasické arabské prózy – maqáma. Vytvořil jej Abú 'l-Fadl Ahmad ibn al-Husajn ibn Jahjá, jemuž se v dějinách arabské literatury dostalo příhodného označení Badí' az-Zamán (Div své doby). Zasloužil si ho díky vynikajícím schopnostem a nevšednímu talentu, jimiž převyšoval své současníky a vrstevníky. Nesmírnou proslulost přinesl maqámám dokonale zvládnutý vytříbený literární styl a výjimečný jazykový talent al-Hamadháního, který se stal vzorem pro generace autorů rozvíjejících umění tohoto epického žánru. Maqámy vyprávějí o zvyklostech každodenního života obyvatel Abbásovského chalífátu, o šibalských kouscích podvodníků i potulných literátů. Umělecká hodnota al-Hamadháního díla je dodnes předmětem zájmu spisovatelů a literárních kritiků v arabském světě i za jeho hranicemi.

Abú Al-Hamadhání, *Academia, Praha 2016. Vydání 1.*

STYLISTIKA MLUVENÉ A PSANÉ ČEŠTINY

Monografie navazuje na tradice pražské funkční stylistiky a snaží se dosavadní výzkumy stylové variantnosti českých textů doplnit a obohatit. Vychází z textů, které do komunikačního procesu vstoupily v posledních letech; respektuje kontinuitu stylového vývoje a současně poukazuje na některé vývojové tendence. Stylistické dění spojuje s výraznými komunikačními sférami (sféra komunikace běžné, institucionální, odborné, učební, mediální, reklamní a literární). Publikace je určena lingvistům, studentům jazykovědných oborů, profesionálním uživatelům češtiny (učitelé, překladatelé, redaktori) či specializovaným zájemcům (žurnalisté, reklamní textaři); bohatý a diferencovaný výběr analyzovaných ukávek různých žánrů by mohl zaujmout i širší okruh čtenářů. Tým autorů tvoří především členové a spolupracovníci oddělení stylistiky a textové lingvistiky Ústavu pro jazyk český AV ČR; někteří členové týmu působí hlavně nebo zároveň na pražských vysokých školách. Oddělení se dlouhodobě zabývá výzkumem v oblasti stylistiky, sociolingvistiky, analýzy dialogu, specifických rysů výstavby mluvených a psaných textů.

Jana Hoffmannová, *Academia, Praha 2016. Vydání 1.*

LIDICE Zrození symbolu

Evropská společnost vzpomíná zločinů druhé světové války už sedm desítek let. Každý národ má místo, které se pro něj stalo symbolem utrpení. Jen málokteré dosáhlo světového věhlasu, byť by si to svým významem zasloužila všechna. Lidice byly zničeny v pomstě za smrt velitele říšského bezpečnostního úřadu a zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha

v červnu 1942. Vražda téměř všech mužů, kteří by udrželi zbraň, děsivá smrt nevinných dětí i krutý osud lidické žen zůstávají mementem lidické tragédie s nadnárodním významem. Předválečný, válečný i poválečný příběh Lidic nebyl dosud odborně zpracován. Nové dokumenty z českých i zahraničních archivů, svědectví pamětníků i dokumenty dochované v rodinných archívech představují Lidice jinak, než jak je známe z knih a filmů.

Vojtěch Kyncl, *Academia, Praha 2016. Vydání 1.*

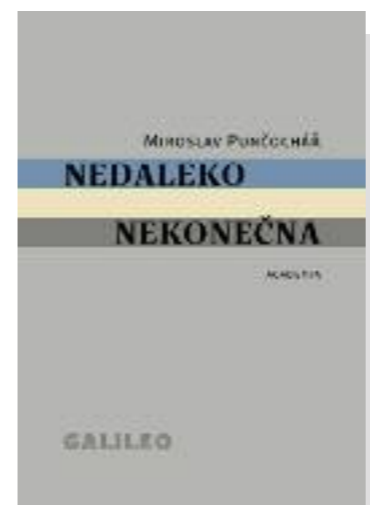
NEDALEKO NEKONEČNA

Může matematika nějakým způsobem ovlivňovat umění? Odpoví na tuto otázku je obvykle „samozřejmě ne“. Spolehlivým dokladem tohoto tvrzení se zdají být četné rozhovory se spisovateli, herci, malíři a jinými umělci, ve kterých matematika při vzpomínkách na školní léta spolehlivě kraluje mezi strašáky a neoblíbenými disciplínami. Kniha *Nedaleko nekonečna* se snaží jít proti tomuto hlavnímu proudu. Jejím cílem je naopak ukázat matematiku jako zdroj inspirace umění, přinejmenším pro žánr literární. Autor k tomu zvolil formu krátkých příběhů se vtipnou pointou a srozumitelným komentářem. Pokouší se přiblížit vybrané oblasti matematiky a fyziky jednoduchou a srozumitelnou formou i čtenářům naprosto nepostiženým středo- či vysokoškolským vzděláním v těchto oborech.

Miroslav Punčochář, *Academia, Praha 2016. Vydání 1.*

MÉDIA V TEKUTÝCH ČASECH Konvergence audiovizuálních médií v ČR

Nová média, interaktivita, virtualita, digitalizace, participace, uživatelská tvorba, globalizace jsou v současnosti jedny z nejčastěji používaných slov, módních výrazů, pod něž můžeme v souvislosti s proměnami audiovizuálních médií skrýt ledacos. Publikace se snaží zasadit nejen tyto pojmy do českého kontextu, zabývá se digitální mediamorfózou, resp. jejími vybranými důsledky v ČR. Přibližuje změny v chování uživatelů audiovizuálních médií: kupříkladu na masovém nástupu nového typu sociálního aktéra *produktivatele*, jenž kombinuje role producenta a uživatele, na domestikaci technologických novinek, jakými jsou tzv. chytré televizory a mobilní telefony. Jaká je podoba tuzemské digitální propasti? Co si představit pod

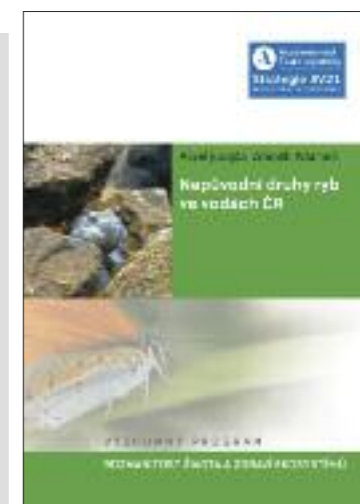
pojmem globalizace? I na tyto otázky se pokouší kniha hledat odpovědi.

Václav Moravec, *Academia, Praha 2016. Vydání 1.*

MEDIENWISSENSCHAFT Východiska a aktuální pozice německé filozofie a teorie médií

Antologie představuje specifický teoretický směr uvažování o médiích, který značně problematizuje dosavadní historické a archeologické pojetí média a posouvá ho do odlišných teoretických a zejména filozofických kontextů. Zahnuje základní, doposud nepřeložené texty německé teorie a filozofie médií: jednak texty mezinárodně známých autorů (Niklas Luhmann, Friedrich Kittler a Hans-Jörg Rheinberger), jednak programové texty současné teorie a filozofie médií a také novější texty k aktuálním otázkám výzkumu médií, kultury a techniky od renomovaných autorů (Hartmut Winkler, Bernhard Siegert nebo Joseph Vogl).

Kateřina Svatoňová, Kateřina Krtilová, *Academia, Praha 2016. Vydání 1.*

NEPŮVODNÍ DRUHY RYB VE VODÁCH ČR Rozmanitost života a zdraví ekosystémů

Šíření nepůvodních druhů živočichů a rostlin je významným fenoménem posledních desetiletí. Uplatňuje se při něm celá řada lidských aktivit, jejichž cílem je introdukce nových druhů pro potřeby zemědělství, rybářství, vodního hospodářství, zpracovatelského průmyslu, zájmových chovů a celé řady dalších odvětví. K nežádoucímu šíření nepůvodních organismů však významným způsobem přispívá i celosvětový rozvoj mezinárodní dopravy a obchodu. Introdukce nepůvodních druhů měla v celé řadě případů negativní vliv na podmínky a kvalitu prostředí vod, do kterých byly vysazeny. Z historie je známo mnoho případů, kdy nově aklimatizovaný druh zdevastoval původní společenstvo ryb či celý ekosystém. Kromě narušení přirozených původních ekosystémů je v souvislosti s únikem nepůvodních druhů do volné přírody zmiňováno především nebezpečí přenosu nových chorob a parazitů a socioekonomické důsledky. Zatímco ještě ve druhé polovině minulého století převažoval (nejen u nás) přístup upřednostňující hospodářský přínos introdukcí nových druhů ryb, dnešní pojetí klade důraz na možné negativní důsledky pro diverzitu a fungování našich vodních ekosystémů.

Cílem této příručky je ve stručnosti seznámit čtenáře s nejvýznamnějšími rybami, které jsou v dnešním pojetí ichtologie považovány za u nás nepůvodní a vyskytují se v našich volných vodách a chovech, s jejich významem a vlivem na původní organismy a fungování našich vodních ekosystémů.

Zvláštním cílem pak je ukázat na příkladu aktuálního šíření nepůvodních druhů hlavně čů výsledky projektu, jehož cílem bylo zhodnocení těchto ryb s ohledem na rizika, která pro naše původní druhy a vodní ekosystémy představují, nebo prokázat, že pouze obsadily volnou niku v našich, resp. střeoevropských vodních ekosystémech bez významnějších negativních dopadů na jejich přirozené fungování.

Pavel Jurajda, Zdeněk Adámek, *Academia, Praha 2016. Vydání 1.*

PRÁVA ZVÍŘAT Filosoficko-právní perspektiva

Hnutí za práva zvířat na celém světě získávají stále více příznivců a také odborníci na etiku se v posledních 30–40 letech intenzivně věnují problematice práv jiných tvorů, než je člověk. Publikace se pokouší přiblížit etikou a právní reflexi práv zvířat. Představuje dvě důležité teorie práv zvířat (preferenční utilitarismus Petera Singera a teorii práv Toma Regana), vyjasňuje základní etické pojmy (co je to právo, zájem, morální komunita apod.) a analyzuje silné a slabé stránky obou vlivných teorií. Druhá část publikace se týká historického vývoje diskurzu práv zvířat v právních teoriích. Zabývá se problematikou subjektu přirozených práv a možností rozšíření právní subjektivity i na zvířata. Ačkoli autoři poukazují na historický posun chápání zvířete v právu a na změnu jeho právního statusu, nic to nemění na převládajícím antropocentrickém zaměření právního systému, kdy lidé zůstávají „rovnějšími“ mezi rovnými.

David Černý, *Academia, Praha 2016. Vydání 1.*

TOPIC OF THE MONTH

Dolní Věstonice and Pavlov

Dolní Věstonice and Pavlov represent a complex of large hunters settlements of Upper Paleolithic age (about 30 000 years ago) with rich evidence of mammoth hunting, symbolic activities, and burials of early Homo sapiens. Actually, the Academia publishers edited a comprehensive book entitled *Dolní Věstonice-Pavlov* and published it almost simultaneously with two paleogenetic papers in *Nature* (Fu et al. 2016) and *Current Biology* (Posth et al. 2016) journals on paleogenetics of these human fossils.

SCIENCE AND RESEARCH

Against the Colorado potato beetle

Laboratory experiments were conducted to assess the efficacy of entomopathogenic fungus *Isaria fumosorosea* against the Colorado potato beetle, *Leptinotarsa decemlineata*, when applied alone or combined with the entomopathogenic nematode *Steinernema feltiae*. The results revealed that the simultaneous application of the fungus with the nematodes increased the mortality of *L. decemlineata* larvae up to 98% and shortened the median lethal time to two days.

Velvet Revolutions: An Oral History of Czech Society

The Velvet Revolution in November 1989 brought about the collapse of the authoritarian communist regime in what was then Czechoslovakia. It also marks the beginning of the country's journey towards democracy. This book examines what the values in so-called real socialism were, as well as how citizens' values changed after the 1989 collapse. In *Velvet Revolutions* (published in Oxford Oral History Series, Oxford University Press, 2016), Miroslav Vanek and Pavel Mücke of the Institute for Contemporary History of the CAS analyse and interpret 300 interviews on citizens' experience of freedom and its absence, the value of work, family and friends, education, relations to public sphere and politics, the experience of free time, and the perception of foreigners and foreign countries. The interviewees are drawn from a wide range of professions, including manual workers, service workers, farmers, members of the armed forces, managers, and marketing personnel. All of the interviewees were at working age during the last twenty

years of the communist regime and during the post-revolutionary transformation. From this rich foundation, the book builds a multi-layered view of the Czech history before 1989 and during the subsequent period of democratic transformation.

BIOCEV has launched its operations

A unique vaccine to treat infectious diseases, tooth development documented the first time in history that might help fight cancer and the revolutionary discovery of an organism without mitochondria, referred to as "cell power plants". These are some of the current results from the BIOCEV research teams. The centre's full operation was officially launched on June 16, 2016 in the presence of Czech and foreign guests from different areas of science and politics. The Biotechnology and Biomedicine Centre of the Academy of Sciences and Charles University in Vestec (BIOCEV) was established with substantial financial aid from the European Union. By 2020, 400 researchers and 200 master's degree as well as postgraduate students are expected to work there. As of today, 56 research groups under five synergic research programmes are focused on obtaining more detailed understanding of organisms at the molecular level. Their results are oriented towards applied research and the development of new medical procedures to combat severe health problems.

POPULARIZATION

Night of Philosophy

From June 16 to 17, 2016, the *Night of Philosophy* presented a wide audience with a round-the-clock program of short and long lectures, debates, readings, art shows and performances, screenings and concerts gathering 55 leading international philosophers from the Czech Republic, France, Hungary, Poland and Slovakia who focused on the topic *Images, Sciences and Politics*. This very first *Night of Philosophy* in Prague, organized by the CEFRES Platform with the support of the French Institute and under the patronage of the Czech ministers of Culture (MK), Education (MŠMT) and Foreign affairs (MZV), took place in two locations: the Trade Fair Palace of the National Gallery in Prague and the Faculty of Arts of Charles University in Prague.

moci a také tlak politiků a různých podnikatelských sfér se diskutovalo 26. května 2016. Podrobnosti viz www.clovekamedia.cz.

V rámci konference předal Nadační fond Josefa Luxe ocenění ANO, ANO, NE, NE. Uznání za rok 2015 se dostalo studentům, kteří stáli za zrodem iniciativy *Vědci proti strachu a lhostejnosti*, k níž se přidali i mnozí pracovníci AV ČR a o které *Akademický bulletin* informoval v létě loňského roku (viz http://abiko.avcr.cz/sd/novinky/hlavni-stranka/news_1684.html).

HaM

Člověk a média

Nejvyšším aktuálním tématem nezávislosti a svobody českých veřejnoprávních sdělovacích prostředků se věnovala již 28. konference v cyklu *Člověk a média* v prostorách Amerického centra v Praze. O varující skutečnosti, že roli veřejnoprávních médií v současnosti vážně ohrožuje rostoucí koncentrace vlastnictví, kumulace ekonomické a politické

ČESKOBUDĚJOVICKÉ NOVINKY

Parazitologický pavilon

Sedm laboratoří, 16 pracoven vědců, přednáškový sál, moderní technické zázemí a speciálně zabezpečená laboratoř pro výzkum vysoce patogeních virů a parazitů vzniklo v nově vybudovaném parazitologickém pavilonu v Biologickém centru AV ČR v Českých Budějovicích. Otevření pavilonu, který se nachází v akademickém areálu na Branišovské ulici, se 28. června 2016 zúčastnili vrcholní představitelé Akademie věd ČR.

V Parazitologickém ústavu BC AV ČR vzniklo v posledních letech nejvíce nových laboratoří v jeho historii – a nové prostory s moderním vybavením umožní

další rozvoj výzkumu zejména v oblasti molekulární parazitologie. Působit zde bude na 60 vědeckých pracovníků, postdoktorálních vědců a studentů. „Výzkumné týmy se zabývají jednobuněčnými parazity, kteří negativně ovlivňují životy lidí žijících převážně v tropických a subtropických oblastech zeměkoule. Za použití nejmodernějších metod molekulární biologie a genetiky charakterizujeme jedinečné buněčné procesy těchto parazitů. Cílem je jim hluboce porozumět, aby výsledky mohly být využity pro vývoj nových léčiv a vakcín,“ uvedla parazitoložka Alena Panicucci Zíková.

K rozvoji parazitologického a virologického výzkumu přispěje také výzkumná laboratoř s vysokou úrovní zabezpečení BSL-3, která umožňuje vědcům pracovat s infekčními viry a patogeny ohrožujícími lidské zdraví ve snaze dosáhnout pokroku v prevenci a léčbě nemocí. V nové laboratoři budou vědci zkoumat zejména klíšťovou encefalitidu a virus Zika. „Předmětem výzkumu jsou především viry přenášené komáry a klíšťaty, z nichž některé spadají mezi i pro člověka vysoce rizikové infekční agens. Dále provádíme výzkum týkající se viru vztekliny a plánujeme rozšíření výzkumu i na další exotické a importované virové nákazy,“ vysvětlil Daniel Růžek, vedoucí laboratoře arbovirologie, jež se aktuálně podílí i na testování potenciálních antivirových látek proti viru zika a viru klíšťové encefalitidy.

OBĚ FOTO: ARCHIV BC AV ČR

Dendrologická zahrada

O několik dnů dříve (25. června 2016) zpřístupnilo BC AV ČR novou dendrologickou zahradu, která vznikla v zadní části akademického areálu. Návštěvníci v ní naleznou jedinečnou sbírku stromů, keřů a bylin ze tří kontinentů: Evropy, Asie

a Ameriky; tyto tři segmenty od sebe oddělují aleje bříz několika druhů, které dorostou výšky až 20 metrů. Sběrka čítá více než 80 druhů a celkem je zde vysazeno 923 dřevin. Mezi cenné exempláře patří javor vlasohý, šácholan velkokvětý, smrk Brewerův či bříza Jacquemontova.

Zahrada, v níž je rovněž umístěn hmyzí hotel a včelnice se čtyřmi včelstvy, bude celoročně přístupná veřejnosti. Na jejím vzniku se podíleli pracovníci BC AV ČR a Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity.

DANIELA PROCHÁZKOVÁ,
Biologické centrum AV ČR, v. v. i.

BIOCEV propojí technické, přírodní a lékařské vědy

FOTO: ARCHIV BIOCEV

Unikátní vakcína pro léčbu infekčních onemocnění, historicky první zdokumentování vývoje zubu, které může pomoci v boji proti rakovině, revoluční objev organismu bez mitochondrií neboli „buněčných elektráren“ – i takové jsou aktuální výsledky vědeckých týmů z centra BIOCEV, které za účasti významných hostů zahájilo 16. června 2016 plný provoz.

Biotechnologické a biomedicínské centrum Akademie věd a Univerzity Karlovy ve středočeském Vestci vzniklo za finanční podpory Evropské unie a do roku 2020 by zde mělo pracovat až 400 vědeckých pracovníků a 200 magisterských a doktorandských studentů. V současnosti se již 56 výzkumných skupin, působících v pěti synergických programech, zaměřuje na detailní poznání organismů na molekulární úrovni. Jejich výsledky směřují do aplikovaného výzkumu a vývoje nových léčebných postupů proti závažným zdravotním problémům; mezi koncové výstupy patří například léky cílené do přesného místa poškozeného metabolismu nebo proteinové a tkáňové inženýrství.

Po ceremoniálu, jehož se zúčastnili mj. místopředseda vlády pro vědu, výzkum a inovace Pavel Bělobrádek, ministryně školství Kateřina Valachová, hejtman Středočeského kraje Miloš Petera, předseda Akademie věd Jiří Drahoš, rektor Univerzity Karlovy Tomáš Zima nebo ředitel Ústavu molekulární genetiky Václav Hořejší, následovaly prohlídky vybraných pracovišť a posléze mezinárodní konference českých i zahraničních vědců.

Jak uvedl ředitel BIOCEV Pavel Martásek, centrum propojuje tradiční silné obory z oblasti technických, přírodních a lékařských věd: „Kvalitní vědecké výsledky jsou závislé na dobrém přístrojovém vybavení, a především vzdělaných a chytrých lidech. Dovolím si říct, že BIOCEV má obojí – a to jak nejmodernější technickou základnu, tak i odborníky, kteří jsou připraveni předávat znalosti a zkušenosti studentům.“

Výzkumné aktivity započaly již v roce 2012, v době, kdy projekt existoval jen na papíře a vědecké týmy na původních pracovištích. V současnosti působí v centru téměř 400 vědeckých a technických pracovníků; téměř třetina z nich pochází ze zahraničí – například z Austrálie, Kanady, Francie, Ukrajiny, Polska nebo Německa. Týmy již publikovaly na 320 vědeckých výstupů včetně článků v prestižních zahraničních časopisech (*Cell*, *Molecular Cell*, *Nature Communication* a *Gastroenterology* a dalších). ■